Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 220 (20. 787) • 1990 йил 26 сентябрь, чоршанба • Баҳоси 3 тийин.

БУГУН ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

Янгиликлар, воқеалар, шарҳлар

ҲАР ДАҚИҚА, ҲАР ОН ҒАНИМАТ

„ОҚ ОЛТИН" ХИРМОНИГА

Жумҳуриятимиз вилоятларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йилнинг 25 сентябрига бўлган

МАЪЛУМОТ

(Режага нисбатан фоиз ҳисобида)

Биринчи устун — вилоятлар, иккинчи устун — бир кунда, учинчи устун — мавсум бошидан буён

Хоразм	3,83	61,44
Фарғона	3,93	48,94
Сурхондарё	4,17	41,51
Бухоро	4,17	40,05
Андижон	5,01	39,88
ҚҚАССР	3,84	37,44
Қашқадарё	4,01	35,50
Самарқанд	4,30	33,03
Наманган	3,49	28,13
Жиззах	2,68	14,21
Тошкент	2,11	11,95
Сирдарё	2,62	11,36
Жумҳуриятимиз бўйича:	3,75	34,29
Шу жумладан ингичка толали пахта:		
Наманган	3,89	56,38
Сурхондарё	4,65	37,14
Бухоро	2,49	20,78
Қашқадарё	0,86	7,17
Жумҳуриятимиз бўйича:	8,28	26,54.

● Азиз пахтакорлар! Сизнинг матонатли меҳнатингиз боис жумҳуриятимиз хирмони тобора юксалмоқда. Хирмонимиз бир миллион тоннадан ошиб кетди. Суръатни янада ошириб навбатдаги довонларни тезроқ забт этайлик!

● Бугунги қулай фурсатлардан оқилона фойдалана билмаган деҳқон барча имкониятларини, имтиёзларини, қолаверса муваффақиятни бой бериб қўйиши тайин. «Пўлат от»ларни қамчилаш даври келди.

Шеробод районидаги «Октябрь 60 йиллиги» номли совхоз механизаторлари теримни қисқа муддатларда тез ва соз якунлаш учун ҳаракат қилаётирлар. Умуман бу йил совхозда етиштирилган ҳосилнинг 85 фоизи машиналар ёрдамида териб олинади. Айни пайтда 85 та пахта териш машинаси юксак унум билан ишлатиляпти.

Умуман бу йил совхозда 2626 гектар майдонда пахта етиштирилди. Ана шу майдонларнинг ҳар гектаридан жамоа аъзолари 35 центнердан хирмон кўтаришга аҳд қилишган.

СУРАТДА: пешқадам механик-ҳайдовчилардан Ғожи Ашуров, Рўзи Муродов ва Қулмамат Искандаров. Улар мавсумда 180—200 тоннадан ҳосил териб беришга ваъда қилишган.

И. ХЎЖАЕВ олган сурат. (ЎзТАГ).

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳурияти Президентининг Фармони

О. ОТАХОНОВ, П. МАМАДАЛИЕВ, Ҳ. РАЖАБОВ, О. ЮСУПОВ ЎРТОҚЛАРГА «ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ҲОФИЗИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Юксак ижрочилик маҳорати, классик мусиқа меросини ва оғзаки мусиқа-шеърият санъатининг анъанавий шаклларини ўзлаштирганлиги ва ривожлантирганлиги, фаол тарғиб этганлиги учун қуйидагиларга «Ўзбекистон ССР халқ ҳофизи» фахрий унвони берилсин:

Отахонов Очилхон — Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг Ю. Ражабий номидаги мақомчилар ансамблининг яккахон хонандаси, пенсионер

Мамадалиев Паттохxон — М. Қориёқубов номли Ўзбекистон давлат филармониясининг яккахон хонандаси

Ражабов Ҳасан — Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг Ю. Ражабий номли мақомчилар ансамблининг яккахон хонандаси

Юсупов Одилжон — Андижон вилояти Балиқчи ноҳиясидаги маданият уйи халқ ансамблининг яккахон хонандаси.

Ўзбекистон Совет Социалистик Жумҳуриятининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1990 йил 25 сентябрь.

Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгаши Президиуми мажлисидан

КЎП ОИЛАЛАР ЯНГИ УЙЛАРГА КЎЧИБ ЎТИШАДИ

Ўзбекистонда барпо этилаётган ҳар юзта уй ва квартирадан эллик тўққизтаси якка тартибдаги қурилишга тўғри келади. Минг-минглаб оилалар кейинги пайтда жумҳуриятда амалга оширилган чоралардан, давлат ёрдамидан баҳраманд бўлди. Биринчи навбатда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, жумҳурият Олий Советн ва ҳукумати томонидан барча муҳтож кишиларни ер участкалари билан таъминлаш тўғрисида қабул қилинган қарор катта самара кўрсатди.

Ўтган йили ва шу йилнинг биринчи ярмида ана шу йўл билан 1 миллион 400 минг оиланинг эҳтиёжлари қондирилди! Бунда гап одатда катта-катта ер участкалари ҳақида бормоқда. Уларда уй-жой ва хўжалик бинолари ёнида боғ ва полиз қилиш ва шу билан ўзи учунгина эмас, шу билан бирга жумҳурият дастурхонига ҳам анчагина ноз-неъматлар етказиб бериш мумкин бўлади.

Шундай қилиб, ғоят ўткир ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш йўлида яна бир муҳим қадам қўйилди. Хўш, бу имкониятлар қандай амалга оширилмоқда? Куни кеча жумҳурият Министрлар Кенгаши Президиуми ана шу муаммони муҳокама қилди.

Шу йилнинг биринчи ярмида умумий майдони қарийб икки ярим миллион квадрат метр бўлган уй-жой фойдаланишга топширилди. Топшириқ 106 фоиз қилиб бажарилди, ўсиш суръатлари 138 фоизни ташкил этди. Жумҳуриятда якка тартибдаги уй-жой илгари ҳеч қачон бунчалик кўп қурилмаган эди.

Шунга қарамай, бу ишни янада жадаллаштириш талаб этилмоқда.

Жумҳурият ташкилотлари ва территориал идоралар ишининг таҳлилини бир-бирига қиёслаш якка тартибдаги қурилишда вужудга келган тўла манзарани акс эттирди, Бу сафар шу иш Самарқанд, Бухоро ва Қашқадарё вилоятлари мисолида амалга оширилди. Биринчи хулоса шуки, вилоят ва бир қанча район Советларининг ижроия комитетлари бу ижтимоий-иқтисодий вазифанинг аҳамиятини етарли даражада тушуна олмадилар.

Бухоро вилоятида участкалар асосан қишлоқларда ажратилди — кўпгина шаҳарликлар уй-жой қуриш учун ўз вақтида жой ололмадилар. Ижтимоий адолат бузилаётганини кўрсатувчи фактлар очиб ташланди. Масалан, Олот районида маҳаллий маъмурларнинг ихтиёри билан белгиланган нормадан ортиқча ер участкалари ажратилди, Қоракўл районида эса ғайриқонуний тарзда томорқа участкаларини тортиб олишга йўл қўйилди. Свердлов районида участка олган колхозчилар ва совхозларнинг ишчиларидан иборат 1041 оиладан фақат 36 тасига қурилиш учун қарз берилди. Когон районида ҳам худди шунга ўхшаш вазият вужудга келди. Қарз миқдори ҳам ихтиёрий равишда белгиланди: у ўртача 2888 сўмни ташкил этди, баъзи кишиларга 5 минг сўмдан 8 минг сўмгача қарз берилди.

Бинокорлик материалларни сотиш ёмон уюштирилган. Бундай материаллар ғоят тақчил бўлиб турганига қарамай, матлубот кооперациясининг дўконлари уларни «эркин», аниқроғи — ихтиёрий тарзда сотишни афзал кўрдилар. Хўш, кимнинг манфаати йўлида шундай қилинган? Чайқовчилик ва харидорларни алдаш фактлари очиб ташланди. Давлат дўконларида ҳам шунга ўхшаш камчиликларга йўл қўйилган. Материалларни етказиб беришда ҳам шундай бўлди — давлат транспорт хўжаликлари бу ҳақда ғамхўрлик қилмадилар, хусусий кишилар эса бу ишни уч баравар қимматига бажардилар, уларнинг ҳаммаси суръатга таъсир кўрсатди — олти ой мобайнида вилоят йиллик планнинг 27 фоизини бажарди.

Самарқанд вилоятида якка тартибдаги қурилиш учун жавобгар бўлган бир қанча ташкилот аслида бу ишдан ўзини четга олди. Айрим маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари участкаларни расман тақсимлаб бериб, янги уй-жой массивларини қандай жойлаштириш ҳақида ғамхўрлик қилишмади.

Қашқадарё вилоятида шаҳарликларга участкалар ажратиш кечикмоқда. Жумладан, «Китоб» совхоз-завод раҳбарлари вилоят ижроия комитетининг шу мақсад учун ўн гектар ер ажратиш ҳақидаги қарорини бажармадилар. Бу ерда ҳам материалларни сотиш назоратсиз олиб борилмоқда, кўпгина қурувчиларга шифер берилмаяпти, ваҳолонки у омборларда тахланиб ётибди ёки янги уйни тўла ёпиш учун етмайдиган миқдорда шифер бериш норма қилиб қўйилмоқда.

Министрлар Кенгаши Президиуми Самарқанд, Бухоро, Қашқадарё вилоят ижроия комитетларининг ишини етарли эмас, деб топди ва ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари В. М. Шаликов, Н. М. Карякин, О. С. Суяровларни якка тартибдаги уй-жой қурилишини ривожлантириш учун шахсан жавобгар эканликлари ҳақида қатъий огоҳлантирди. Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети раҳбарлари олдига ҳам қатъий талаб қўйилди. Мажлисда яна кўпгина сабаблар — албатта «уларга боғлиқ бўлмаган» сабаблар пеш қилинди. Навбатдаги ваъдалар берилди... Лекин рўй-рост гапирадиган бўлсак, ўзларини оқлашлар ҳам, берилган ваъдалар ҳам унча ишончли бўлмади: хўжалик усули билан уй-жой қуриш фақат 4 фоиз, пудрат усули билан 15 фоиз бажарилди. Министрлар Кенгаши Президиуми Қишлоқ хўжалик давлат-кооператив комитети ишига принципиал баҳо берди ва шу фаолият соҳасига бевосита жавобгар бўлган комитет раисининг ўринбосари ўртоқ А. Н. Скоробогатько ўз ишини уддалай олмаётганлиги таъкидланди.

Жумҳурият аҳолисига ҳозиргача жуда катта — 165 минг гектардан ортиқроқ ер ажратиб берилди. Муайян тажриба тўпланди, камчилик ва нуқсонлар ҳам бор. Демак биз бу ишда етарли тартиб бўлиши тўғрисида мунтазам ғамхўрлик қилишимиз, кўпроқ ташаббус кўрсатишимиз керак.

Жумҳуриятда яқин орада яна 470 минг оила янги уй-жой қуриш ниятида, ўсиш тамоили бундан кейинги йилларда ҳам сақланиб қолади ва бунга ҳозирданоқ тайёргарлик кўриш керак.

Кенгашда раислик қилган Ш. Р. Мирсаидовнинг таъкидлашича, кўрилган дастурнинг энг муҳим хусусиятларидан бири —давлат ғамхўрлиги ва давлат кафолотларидир. «Якка тартибдаги қурувчи» атамаси шартлидир. Бўлажак янги уй эгаси вужудга келаётган кўпдан-кўп муаммолар билан яккама-якка қолмаслиги керак. Қабул қилинган қарорда участкани, қарз ажратишни, материаллар олишни, лойиҳа танлашни расмийлаштиришни соддалаштириш зарурлиги таъкидланган.

Лойиҳа ҳақида алоҳида сўз юритиш керак. Яқин-яқинларгача қурувчиларга ҳақиқий эҳтиёжларни ва уй-жой барпо этишдаги таркиб топган анъаналарни эътиборга олмай ўйлаб топилган планларни тиқиштириб келишди. Буни қатъият билан ўтказишди, чекланишларга риоя этилишини диққат билан кузатиб бордилар: шунга кўра уй-жой 60 квадрат метрдан ошмаслиги керак эди... Агар оила кенг уйда яшашни хоҳласачи? Оилада ўн фарзанд бўлсачи? Бу нотўғри практикага Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитети (ўртоқ Е. С. Темкин) эътибори қаратилди.

Бундай чекланишларни олиб ташлаш, замонавий талаблар билан бирга бир неча авлод бирга яшайдиган катта оилаларнинг турмушини қадимдан оқилона йўлга қўя олган ҳаваскор меъморларнинг, халқ ҳунармандларининг ижодиётига асосланган лойиҳаларни тайёрлаш ҳақида топшириқ берилди. Айтганча, уйлар кўп йилларга мўлжаллаб қурилган, уларга зилзилалар ҳам хавфли бўлмаган.

Жамият ва давлатнинг яна бир ташвиши қурилаётган зонани техник жиҳатдан тайёрлаш, ижтимоий инфраструктурани барпо этишдан иборатдир. Гап янги турар жой даҳаларининг инженерлик, меъморчилик жиҳатидан тайёрланиши, ирригация, йўл, мактаблар, шифохоналар, клублар, стадионлар, дўконлар барпо этиш ҳақида бормоқда.

Буларнинг ҳаммаси Қурилиш министрлиги, Монтаж ва махсус қурилиш ишлари министрлиги, Уй-жой-коммунал хўжалик министрлиги, Автомобиль йўллари министрлиги, Сув хўжалиги министрлиги, Сув хўжалиги қурилиши давлат комитети, Қишлоқ хўжалик давлат кооператив комитети, «Ўзбекэнерго», бир қанча илмий ва лойиҳа ташкилотларининг куч-ғайратларини сафарбар этиш ва мувофиқлаштиришни талаб этади. Бу ерда қурилишнинг пудрат ва хўжалик усулларини кўпроқ қўллаш, уйларни тўла битириб топширишни йўлга қўйиш керак.

Катта ишлаб чиқариш бирлашмалари, саноат ва қурилиш корхоналарининг якка тартибдаги қурилиш устидан оталиғи тўғрисида ҳам ўйлаб кўриш лозим. Бу оммавий қурилиш кетаётган айрим зоналарга материаллар, техника, транспорт билан бевосита ёрдам бериш, бугунги кунда унча банд бўлмаган, лекин қурувчилар муҳтож бўлган металл, ёғоч, пластмасса конструкцияларини ва деталлари чиқариш учун қувватларга эга бўлган бир қанча корхоналарни ўзига хос тарзда конверсиялаш ҳамдир.

Шу тариқа моддий базани тўлдирибгина қолмай, шу билан бирга якка тартибдаги қурилишда ишларнинг саноат усулларини жорий этишга ёрдам бериш ҳам мумкин.

Ўз-ўзидан равшанки, цемент, линолеум, шифер, санитария-техника буюмлари етказиб беришни кучайтириш учун ихтисослаштирилган корхоналарнинг тегишли қувватлари якка тартибдаги қурилиш эҳтиёжларига қаратилиши керак.

...Ҳеч кечиктирмай ҳал этиш зарур бўлган муаммолар кўп. Шуни айтиш керакки, ўз уйига эга бўлишга аҳд қилган деҳқонлар, барча қишлоқ аҳолиси ва шаҳарликлар давлатнинг ёрдамини миннатдорчилик билан кутиб олдилар. Улар давлат бартараф этиши керак бўлган қийинчиликларни ҳам тушуниб турибдилар.

Жумҳурият ҳукумати маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларига, тегишли министрликлар ва идораларга бир ой муддат ичида ишларнинг аҳволини пухта ўрганиш, бу соҳанинг барча бўғинларида аниқ тартибни таъминлаш ҳақида кўрсатма берди.

Ўзбек диёрида кўплаб оилалар тезроқ янги уйларга кўчиб ўтишлари учун якка тартибдаги уй-жой қурилиши йиллик планини бажариш ва ошириб бажариш ҳамда эртанги кунга зарур замин яратиш учун барча имкониятлари мавжуд.

(ЎзТАГ шарҳловчиси).

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг ҚОНУНИ

МАМЛАКАТ ИҚТИСОДИЙ ВА ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ТУРМУШИНИ БАРҚАРОРЛАШТИРИШНИНГ ҚЎШИМЧА ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ижтимоий-сиёсий вазиятнинг мураккаблигини, жамиятни танг вазиятдан олиб чиқиш учун фавқулодда чоралар кўриш, бозор иқтисодиётига ўтишни таъминлаш, мамлакатни бошқариш системасини ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш зарурлигини эътиборга олиб, Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1. Мамлакатдаги аҳволни барқарорлаштириш мақсадида СССР Президентига агар СССР Олий Совети бошқа қоидаларни белгилашни зарур деб топмаса ёҳуд СССР Президентига у қабул қилган қарорни ўзгартириш ёки бекор қилишни тавсия этмаса 1992 йил 31 мартгача бўлган даврга СССР Конституциясига мувофиқ равишда оператив тарзда норматив тусдаги Фармонлар чиқариш ва мулкчилик муносабатлари, халқ хўжалиги, бюджет-молия системасини бошқаришни ташкил этиш, меҳнатга ҳақ тўлаш ва нарх белгилаш, ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш масалалари юзасидан топшириқлар бериш ҳуқуқи берилсин.

2. Умумиттифоқ бозорини шакллантиришни тезлаштириш ва шу мақсадда иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар, мухтор вилоятлар, округлар баҳамжиҳат ҳаракат қилишини таъминлашни жадаллаштириш учун СССР Президентига давлат идоралари ва бошқа давлат тузилмалари барпо этиш ҳуқуқи берилсин.

3. СССР Олий Совети, СССР Президенти ва СССР Министрлар Кенгашининг фуқаролар тинчлиги ва осойишталигини сақлаш, жамоат тартиби ва давлат интизомини йўлга қўйиш, хўжалик алоқаларини ва корхоналарнинг нормал маромда ишлашини мустаҳкамлаш, иш ташлашлар ва бошқа ижтимоий можароларнинг олдини олиш, барча миллатлар ва миллий тузилмаларнинг ҳамкорлигини мустаҳкамлашга қаратилган куч-ғайратларини қўллаб-қувватлашга даъват этиб барча халқ депутатлари Советларига, сиёсий партияларга, касаба уюшмаларига, жамоат ташкилотлари ва ҳаракатларига мурожаат қилинсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль. 1990 йил 24 сентябрь.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ БАРҚАРОРЛАШТИРИШГА ОИД КЕЧИКТИРИБ БЎЛМАЙДИГАН ТАДБИРЛАР ВА БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИГА ЎТИШ ДАСТУРИ ҲАҚИДА

Иқтисодиётни барқарорлаштириш ва бозорга ўтиш дастурларининг СССР Президенти ва СССР ҳукумати тақдим этган лойиҳаларини кўриб чиқиб ҳамда бозор муносабатларига жадал ўтиш зарурлигини тушунишда, жумладан, иқтисодиётни давлат ихтиёридан чиқариш, монополияни тугатиш, хўжалик алоқаларини мустаҳкамлаш, Умумиттифоқ бозорининг ёрдамчи соҳаларини шакллантириш, ташқи иқтисодий фаолиятни ташкил этиш ва кадрларни қайта тайёрлаш каби муҳим масалаларда бу лойиҳаларнинг бир-бирига мувофиқлигини қайд этиб, СССР Олий Совети **қарор қилади:**

1. СССР Президенти тақдим этган дастур лойиҳаси, СССР Министрлар Кенгаши тақдим этган дастур лойиҳаси, СССР Президенти билан РСФСР Олий Совети Раисининг топширувига биноан ишлаб чиқилган дастур лойиҳаси, шунингдек уларни муҳокама қилиш чоғида айтилган таклифлар негизида халқ хўжалигини барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг ягона дастурини тайёрлаш зарур, деб топилсин.

СССР Президентига халқ хўжалигини барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтишнинг ягона дастурини СССР Олий Советининг тегишли комитетлари ва палаталарнинг доимий комиссиялари, дастурларни ишлаб чиқувчилар, шунингдек иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг, мухтор вилоятлар ва округларнинг вакиллари иштирокида шакллантиришни ниҳоясига етказиш соҳасидаги ишни уюштириш тавсия этилсин.

2. Дастурни ишлаб чиқишда барқарорлаштириш чора-тадбирларининг мазмуни ва уларни ўтказиш муддатларини ишлаб чиқишга, фуқароларнинг ижтимоий ҳимояланишига, нарх-наво, валюта, солиқ ва фан-техника сиёсатига, аҳолининг иқтисодий саводхонлигига, бутун ижтимоий соҳани, деҳқончилик-саноат комплексини, базавий тармоқларни ривожлантириш учун тегишли шарт-шароитларни яратишга, мамлакатдаги экология вазиятини барқарорлаштиришга, жумҳуриятлар ва минтақаларнинг илк шароитлари ҳар хиллигига, иқтисодиёт соҳасида ССР Иттифоқи билан Совет Федерациясининг субъектлари ваколатларини ўзаро келишиб, аниқ фарқлаб қўйиш зарурлигига алоҳида эътибор берилсин.

3. Иқтисодиётни барқарорлаштириш ва бозор иқтисодиётига ўтиш ягона дастурининг иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятлар Олий Советлари, мухтор вилоятлар ва округлар халқ депутатлари Советларининг хулосалари ва таклифлари эътиборга олинган аниқ лойиҳаси 1990 йил 15 октябргача СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этилсин.

4. СССР Министрлар Кенгаши СССР Олий Совети қабул этган қонунлар ва қарорларга асосланиб, бозорга ўтиш дастурларининг СССР Олий Совети комитетлари ва палаталар доимий комиссиялари қўллаб-қувватлаган асосий қоидаларини ҳисобга олиб, 1991 йилга режа ва бюджет лойиҳаларини ишлаб чиқсин.

СССР Олий Советининг Раиси А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль. 1990 йил 24 сентябрь.

Ўзбекистонда Малайзия ҳафталиги

АНИҚ ВАЗИФАЛАР ҲАЛ ЭТИЛМОҚДА

Ўтган якшанба куни Малайзия делегациясининг аъзолари Самарқандга сафар қилдилар. Улар тарихий-меъморий ёдгорликларни кўздан кечирдилар, Р. Р. Шредер номидаги Боғдорчилик ва узумчилик илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг Самарқанд бўлимида бўлдилар. Малайзиялик санъаткорлар ўз маҳоратларини намойиш этишди.

24 сентябрь куни Ўзбекистон ССР ташқи ишлар вазирлигида Ўзбекистон-Малайзия аралаш эксперт гуруҳининг иккинчи мажлиси бўлди. Биринчи мажлис ўтган йили Малайзия пойтахти — Куала-Лумпурда — шу мамлакатда Ўзбекистон кунлари чоғида бўлиб ўтган эди, Бу гал иқтисодий алоқаларни ривожлантиришга доир аниқ-равшан масалалар муҳокама қилинди.

Шу куни Тошкентда «Ўзбекистон—Малайзия» жамиятининг таъсис мажлиси бўлди. Унда шаҳар жамоатчилигининг вакиллари ва делегация аъзолари қатнашдилар.

Ўзбекистон ССР Савдо-саноат палатаси ҳайъатининг раиси Д. Ю. Мирсаидова жамият раиси этиб сайланди. Жумҳуриятимиздаги 24 та корхона ва ташкилот жамиятнинг дастлабки аъзолари бўлишди. Жамиятнинг вазифаси Ўзбекистон билан Малайзия ўртасида дўстлик, ўзаро ҳамжиҳатлик ва яхши қўшничиликни мустаҳкамлашдан, сиёсий, савдо-иқтисодий, илмий-техникавий ва маданий ҳамкорликни кенгайтиришдан иборат.

Йиғилишда «Малайзия-СССР» жамиятининг президенти Тан Шри Кхир Жохари сўзга чиқди.

Меҳмонлар Чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамиятида қабул қилиндилар. Ўзбекистонлик ва малайзиялик артистлар концерт қўйиб беришди.

Делегация аъзолари «Алгоритм» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасини бориб кўрдилар.

(ЎзТАГ).

Президент Фармони қандай бажарилмоқда?

Жумҳуриятимиз аҳолиси шахсий хўжалигини чорва моллари ва ем-хашак билан таъминлаш тўғрисидаги Президентимизнинг Фармони қайта қуриш даврининг шарофати туфайли бунёдга келган энг зарур ва керакли ҳужжатдир. Бу тадбир чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни кўпайтириш борасида муҳим бўлиши, шубҳасиз. Шу сабабли Ўзбекистон ССР Вазирлар Кенгаши, қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитети, вилоят, ноҳия ижроия комитетлари ва агросаноат уюшмалари ушбу Фармоннинг бажарилишини тезлаштиришга қаратилган махсус қарорлар қабул қилиб, уни амалда бажарилишини назорат қилиб бормоқдалар.

ҚУНТ БИЛАН КИРИШИЛСА

Биз кейинги 70 йилдан кўпроқ вақт ичида қанчалик уринмайлик аҳолининг чорвачилик маҳсулотларига бўлган талабини бажара олмадик. Тўғрироғи, тутган сиёсий ва иқтисодий йўлимиз бунга имкон бермади. Тўғри, жумҳуриятимизда жамоат чорвачилигини ривожлантириш ҳисобига аҳолини чорва маҳсулотига бўлган талабини қондириш борасида анча иш қилинди, аммо бу ҳам ўзини оқламади, оқлаши ҳам қийин.

Жумҳуриятимиздаги қорамолнинг 50 фоизга яқини, шундан сигирларнинг 75 фоизи, қўй ва эчкиларнинг 40 фоизи аҳоли хонадонида боқиляпти. Шахсий хўжалик ишлаб чиқарилаётган жами гўштнинг 50 фоизини, сутнинг 67, жуннинг 64 фоизини бермоқда. Очиғини айтсак, бу маҳсулотлар аҳолидаги молларнинг ем-хашакка бўлган эҳтиёжи ниҳоят паст даражада қондирилаётган шароитда олинмоқда. Рақамлар тили билан айтганда, республикамизда шахсий хонадондаги ҳар бир шартли мол ҳисобига колхоз, совхозларимиз ва давлат жамғармалари ҳисобидан йилига бор-йўғи 6—7 центнер озуқа бирлиги ажратилаётир. Бу кўрсаткич жамоат чорвачилигида эса 30—35 центнердан кам эмас.

1990 йил 1 январигача бўлган маълумотга қараганда, аҳоли шахсий хўжалигида 1207 минг бош сигир бор. Уларнинг ҳар бирídan йилига 2500 килограммдан сут соғиб олинса, 3 миллион тоннадан кўпроқ сут ишлаб чиқариш мумкин. Шу сигирлар ҳисобига йилига 950 минг тонна гўшт ишлаб чиқариш имкони ҳам бор. Шунингдек, қўй-эчки ва паррандаларни яхши боқиш эвазига ҳам анча гўшт қўшилади. Шу боисдан Президентимизнинг аҳоли шахсий хўжалигига чорва моллари ва ем-хашак сотиш, шу асосда бу тармоқда чорвачилик маҳсулотларини кўплаб ишлаб чиқариш тўғрисидаги Фармонининг сиёсий ва иқтисодий аҳамияти бениҳоя катта.

Фармон чиққанига ҳам мана 4 ойча вақт ўтди. Бу давр ичида аҳолига 33 минг бош қорамол, 185 минг бош қўй-эчки, 22 минг бош чўчқа боласи ва 6565 минг бош жўжа сотилди. Андижон, Бухоро, Жиззах, Наманган, Сирдарё, Тошкент ва Фарғона вилоятларида аҳолига қорамол сотиш, Андижон, Наманган, Фарғона ва Хоразм вилоятларида қўй-эчки сотиш топшириқлари ортиғи билан бажарилди. Бир қатор вилоятларда аҳолига чўчқа боласи, парранда, хашак, ғалла сотиш топшириқлари ҳам бажарилди.

Агар вилоят, ноҳия, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари сентябрь, октябрь ойларида астойдил ҳаракат қилсалар, Президент Фармонида белгиланган миқдордаги чорва моллари ва ем-хашак сотиш топшириғи бажарилиб, бундан эл-у юрт миннатдор бўларди. Зотан, бу халқ фаровонлиги йўлида қилинаётган ниҳоят муҳим ва савобли ишдир.

Аммо бир қатор вилоят ва ноҳияларда аҳолига чорва моллари, ем-хашак сотишда сусткашлик ва бепарволикка йўл қўйилмоқда. Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида аҳоли молини озуқа билан таъминлаш кўнгилдагидек йўлга қўйилмаган. Бундай сусткашлик Қашқадарё, Самарқанд, Сирдарё, Хоразм вилоятлари хўжаликларида ҳам содир бўлмоқда. Бир қатор ноҳияларда аҳолига чорва моллари ва ем-хашак сотиш ишлари жуда сусткашлик билан олиб борилмоқда.

Шуни таъкидлаш лозимки, Президент Фармонини амалга ошириш иши кўпчилик колхоз-совхозлар ва район агросаноат уюшмалари раҳбарларининг эътиборсизлиги, совуққонлиги ва бефарқлиги туфайли суст бормоқда. Жойларда Фармонни бажариш учун шароит ва имкон бор. Нукус, Қораўзак, Хўжайли, Қоракўл, Фориш, Чироқчи, Нарпай, Қумқўрғон, Боёвут, Бўка, Бувайда, Урганч ноҳиялари агросаноат уюшмаларининг раислари С. Керимбоев, К. Хожелепесов, С. Холбоев, Х. Ҳамроев, А. Қўзибоқаров, Ф. Мусаев, Н. Бобоқулов, Т. Мамараимов, Х. Эшонқулов, Р. Ёқубов, Б. Асқаров, И. Аллаазаров ўртоқлар ҳам Президент Фармонини бажаришда республика районлари орасида қолоқ эканликлари тўғрисида бир ўйлаб кўрсалар ёмон бўлмас эди.

Республикамизда 1376 та қишлоқ Совети бўлиб, уларнинг ҳар бири ўрамида аҳолини чорва моллари ва паррандаларига зооветеринария хизмати кўрсатадиган хўжалик ҳисобида ишловчи пунктлар ташкил этиш зарур. Бу пунктлар аҳоли молларининг наслини яхшилаш, урчитиш, даволаш ишларини ўз вақтида бажариб туришлари керак. Келгусида бундай пунктлар республикамиздаги барча қишлоқларда ҳам бўлади. Аммо қишлоқ, овул ва посёлка Советларининг раислари бу ишни пайсалга солиб келмоқдалар. Улар колхоз, совхоз ва бошқа давлат ташкилотлари раҳбарлари билан ҳамкорликда зооветеринария пунктлари учун жой ажратиш, уларни мутахассислар, керакли миқдорда асбоб-ускуналар, транспорт ва бошқа жиҳозлар билан таъминлашга жиддий эътибор беришлари зарур. Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти, Сирдарё, Сурхондарё, Андижон, Тошкент вилоятларида Фармон чиққанига тўрт ойга яқин вақт ўтганига қарамай бор-йўғи 4—5 тадан зооветеринария пункти ташкил этилди, холос.

Ҳозир аҳолига кўплаб қорамол, қўй-эчки, чўчқа боласи ва парранда берилмоқда. Бу мол ва паррандаларга зооветеринария хизмати ўз вақтида ўтказилмаса фавқулодда аҳволлар юз бериши эҳтимолдан ҳоли эмас.

Наманган ноҳиясидаги мавжуд 10 та қишлоқ Советида бор-йўғи бир дона, Чустдаги 9 та қишлоқ Советида 2 та, Задарёдаги 8 та қишлоқ Советида 2 та зооветеринария пункти ташкил этилган. Бу масалада сусткашликка, ўзибўларчиликка йўл қўйган раҳбар аҳолининг ҳақли эътирозини келтириб чиқаради ва элнинг ҳурмат-эътиборидан қолади.

Шунга қарамай жумҳуриятимиздаги кўпчилик ноҳия, колхоз ва совхозларда Президент Фармонини амалга ошириш борасида қизғин ишлар олиб борилаётганлигини таъкидлаш лозим. Агар қолоқ хўжаликлар ҳам ишни яхшилаб юборсалар биринчи октябргача аҳолига дағал хашак, ширали кўк озуқаларни сотиш топшириқлари, биринчи ноябргача эса чорва моллари ва паррандалар сотиш планлари бажариларди.

А. ИСМОИЛОВ,
Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги давлат-кооператив комитетининг Ўзбекистон ССР Президенти Фармонини амалга ошириш бошқармаси бошлиғи.

ТАЛАБЧАНЛИК КУЧАЙМОҚДА

Ҳамма жойда бўлгани каби Бухоро вилоятида ҳам Ўзбекистон ССР Президентининг «Жумҳурият ёшларини армияга чақиришни ва уларнинг ҳарбий хизматни ўташини такомиллаштириш чоралари тўғрисида»ги Фармони қизғин қўллаб-қувватланмоқда.

Ҳали баҳорги чақирув давридаёқ бу соҳада таъсирчан тадбирлар кўрилган эди. Вилоят маҳаллий Советларининг қарори билан чақирув комиссиялари ташкил қилиниб, уларнинг составига Ўзбекистон ССР халқ депутатлари, вилоят ва ноҳия Советларининг депутатлари, ижроқўм раисларининг ўринбосарлари киритилди. Натижада бу сиёсий кампания бошқа йилларга нисбатан юқори савияда ўтказилди. Ҳарбий хизматга чақирилганларнинг асосий кўпчилиги жанговар қисмларга йўналтирилди.

Ўтган йилнинг кузида вилоят меҳнаткашларининг вакиллари ўзбекистонлик жангчилар хизмат қиладиган Прикарпат ҳарбий округи қисмларида меҳмон бўлишди. Львов, Житомир, Черновци ва бошқа жойларда ўтказилган учрашувларда бундай оталиқ алоқаларига доимий тус бериш таклиф қилинди. Ҳозир бу соҳада яхши тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда.

Айни маҳалда кузги чақирувга ҳам яхши ҳозирлик кўрилаётир. Жойларда ўн бешта ҳарбий-ватанпарварлик клублари фаолият кўрсатмоқда. Уларда чақирилувчи ёшларнинг уруш ва меҳнат ветеранлари, байналмилалчи жангчилар билан учрашувлари, ҳарбий-ватанпарварлик мавзуларидаги суҳбат ва лекциялар мунтазам тус олган. «Зарница», «Орлёнок» ҳарбий-спорт ўйинларини ўтказиш бўйича яхши тажриба тўпланган.

Бироқ Президент Фармонини бажаришни ташкил қилиш учун кўрилаётган тадбирлар етарли эмас. Шу йил баҳоридаги чақирув натижалари буни яққол кўрсатиб турибти. Бухоро, Когон, Навоий шаҳарларидаги чақирув пунктларида ўтказилган ёшларнинг сўровлари уларнинг ўн беш фоизи хизматга хоҳиш билдирмаётганини кўрсатди. Ўтган йили вилоятдан чақирилган бир неча йигит ҳарбий қисмни қолдириб чиқиб кетган.

Вилоятда ёшларни ҳарбий хизматга тайёрлаш бўйича ўқув маркази ташкил қилинмагани учун баҳорги чақирувда бир қанча йигитлар бошланғич ҳарбий тайёргарликдан ўтмасдан хизматга жўнаб кетди. Кўплаб ёшлар рус тилини ўзлаштирмай хизмат қилишмоқда. Вилоятда ёшларга ҳарбий ўқув юртларига йўлланма бериш қониқарсиз ташкил қилинган. Шу йили белгиланган 596 киши ўрнига 129 киши шундай йўлланма олди, холос.

— Бундай аҳволнинг асосий сабаби, — дейди халқ таълими вилоят бошқармасининг бошлиғи С. Н. Баҳронова. — Бошланғич ҳарбий тайёргарликни ўтказиш учун мактаблар иқтисодий аҳволининг заифлигидир. 150 та мактабда ҳамон усти ёпиқ спорт заллари йўқ. Қор-ёмғирли кунлар бошланиши билан болалар машғулотларни синфларда «назарий» тарзда ўтказишга мажбурдирлар.

ДОСААФ вилоят ташкилотининг раиси О. Н. Овчинников биз билан суҳбатда ҳарбий комиссариатнинг вакиллари улар билан етарли ҳамкорлик қилмаётганларидан нолиди. Ҳарбий комиссариат ходимлари чақирилувчи ёшларни ДОСААФ мактабларига кам жалб қилишмоқда. Кузги чақирувгача вилоятдаги ёшларнинг бир қисми махсус ҳарбий тайёргарликдан ўтишга улгурмайди. Унинг айтишича, ДОСААФ ўқув мактабларининг иқтисодий имконияти яхши эмас. Жумладан, Навоийдаги автомобиль мактабида ётоқхона қурилиши кўп йиллардан буён пайсалга солинмоқда. Деярли барча мактабларда ҳатто буфет ҳам йўқ. Ваҳолонки, улар куни билан машғулот ўтишади...

Умуман, таҳлил Президент Фармонини бажаришни ташкил қилиш соҳасида ҳали кўпгина муаммолар борлигини кўрсатмоқда. Энг муҳими, бу соҳада маҳаллий ҳарбий ташкилотлар ва Советлар ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорлик сезилмаяпти. Яқинда бу масала вилоят Советининг президиумида қизғин муҳокамага сабабчи бўлди. Президент Фармонини тўла амалга оширишни эса худди мана шу ҳамкорликни яхши йўлга қўйишдан бошлаш керак.

Н. НАИМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ИШБИЛАРМОН ХОРИЖГА БОРАДИ

Вилоятда мухбир сифатида янги иш бошлаган пайтларим эди. Бир куни менга «Яккатутсельмаш» заводи ҳақида гапириб қолишди. Киров ноҳиясидаги чорвачилик учун ўта муҳим қурилма, ускуналар ва халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқарадиган бу корхона планларни 20-25 фоиз бажариш даражасига тушиб қолибди! Ҳолбуки, заводнинг янги маҳсулотига кўз тутаётган истеъмолчилар кўп эди. Завод ҳовлисига кириш билан тўпланиб ётган турли чиқинди уюмлари, занглаган металл «тепа»ларига кўз тушади. Экилгандан буён таги сув кўрмай, қақшаган дарахтлар...

Тадбиркорлик— олға силжиш омили

Корхонанинг бундай ҳолга тушиб қолиш боиси не эди? Қолиплаш цехида бир гуруҳ ишчи аёллар шароитнинг ёмонлиги, боғча-яслида жой етишмаслиги, уй-жой масаласининг тиғизлиги ҳақида шикоят қилишганди ўшанда.

— Ойига... 25-30 сўм маош оляпмиз! — деганди куйиниб ишчи Б. Ғуломова. — Хом ашё йўқлиги туфайли эрталабдан кечгача бекор ўтирибмиз.

Заводнинг собиқ раҳбарлари шартнома мажбуриятларини ўз вақтида тузмаганлар. Интизомсизлик, бефарқлик, ташмачилик авж олган. Натижада ўпирилиш юз берган.

Заводга ёш мутахассис Олимжон Ортиқов директор этиб сайлангач, корхона ҳаётида катта ўзгаришлар бошланди. Икки йил муқаддам ўтириб қолган завод ҳозир Иттифоқдаги турдош корхоналар илғорлари рўйхатининг бошида. Товар маҳсулот ишлаб чиқариш икки баробар кўпайиб, ҳозир 4,5 миллион сўмликни ташкил этади. Чорвачилик учун ишлаб чиқарилган бу машина ва механизмларни мамлакатнинг турли бурчакларида сотиб олишяпти.

Яқинда заводда тайёрланган «УМС-Ф 80» машинаси СССР халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг олтин медалига сазовор бўлди. Чорвачиликни ривожлантиришда жуда қўл келадиган бу машина чет эл мутахассисларини ҳам қизиқтириб қолди. «ОСТ-Ф-32» —ёш бузоқларни боқиш мосламасига Болтиқбўйи жумҳуриятлари РСФСР, Украинада талаб жуда катта.

Халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришга ҳам катта аҳамият беришяпти. Ҳозир йилига бир миллион сўмликдан ортиқ темир сўрилар, кийим илгич, аравачалар, чўян панжаралар тайёрлаб сотиляпти. Йилига 700 минг сўм соф фойда олиняпти. Ишчиларнинг ўртача иш ҳақи эса 180—200 сўмдан ортиқни ташкил этяпти. Завод ҳовлиси саранжом-саришта. Ям-яшил хиёбонлар, осмонга сув пуркаб ётган фавворалар дилга ҳузур бахш этади.

— Қисқа муддат ичида корхона ҳаётида кескин ўзгариш ясашга қандай эришдингиз?

— Аввало ишчиларимиз учун унумли меҳнат қилса бўладиган шароит яратишга ҳаракат қилдик, — дейди О. Ортиқов. — Бир мисол. Илгари ишчилар тез-тез оёқ оғриғидан шикоят қилишарди. Сабаби, иш жойларининг поли бетондан эди. Кун бўйи совуқ бетон устида юрган одамнинг оёғига бу албатта, ёмон таъсир қилади. Биз бетон устига чўян плита ўрнатдик. У иссиқни ўзида узоқ вақт сақлаб туради. Натижада ишлаш анча енгил кўчадиган бўлди. Заводда уй-жой муаммоси ҳал этилди. Аёлларга олти соатлик иш вақти белгиланди.

Меҳнатни ташкил этишнинг янги усулларига ўтиш ҳам фойда берди. Илгари ҳар бир ишчи ўзи тайёрлаган деталь учунгина жавоб берарди. Унинг ўзига алоҳида наряд очилар ва деталнн кўп ёки оз тайёрлаганига қараб ҳақ тўланарди. Янги усулда эса у ўзи тайёрлаган деталь машинага ўрнатилиб, пировард маҳсулот конвейердан чиққандан сўнг ҳақ олади. Турли цехлар ишчиларининг бир-бирига талабчанлиги ошди. Зарур деталини ўз вақтида тайёрлай олмаган ишчи ўртоқларидан дакки эшитади.

— Саноат корхоналари ҳақида ёзилганда сизлар, албатта, бу байналмилал коллектив, деб қўйишни унутмасдингиз, — дейди кулиб цех бошлиғи Ҳ. Аҳмедов. — Аммо бизда фақат маҳаллий миллат вакиллари ишлашади. Кечаги қишлоқ болалари бугун мураккаб ишлаб чиқариш жараёнини бемалол бошқаришяпти. Маҳсулот сифатига ҳеч қандай эътироз йўқ.

Дарҳақиқат баъзан «Ўзбеклар саноат корхоналарига ишга киришга унча ҳам интилавермайдилар» деган қабилида овозлар чиқиб қолади. Бироқ мазкур завод тажрибаси бунинг аксини кўрсатмоқда. Касб-ҳунарни ўргатиш, иш юритиш ўзбек тилида олиб борилса, ёшлар саноат корхоналарига кўплаб ишга келиши аниқ. Корхонада эса иш худди шу тарзда олиб борилди.

Корхонада ишлаб чиқариладиган бузоқ боқиш мосламаларини қардош республикалар талашиб-тортишиб олиб кетишяпти. Аммо нафақат Ўзбекистон, балки Фарғона вилоятининг ўзида ҳам бирорта хўжалик ҳозиргача шу мосламадан биронта ҳам сотиб олмаган. Минглаб чақирим жойдан келиб «УМС-Ф-80» чўчқа урчитиш машинасини олиб кетишаётган бир пайтда, қўшни Фрунзе ноҳиясидаги чўчқачилик комплекси унга парво ҳам қилмаяпти.

Жумҳурият чорвачилиги мутасаддилари шу масала хусусида бир ўйлаб кўришса чакки бўлмасди.

Заводни кенгайтириш имкониятлари бор. Пайвандлаш цехининг ўзига яна бир миллион сўмлик атрофида дастгоҳлар, ускуналар ўрнатиш мумкин. Бу эса чорвачилик учун зарур машина ва мосламалар ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш, янги иш ўринлари ташкил этиш имконини беради. Афсуски, СССР Автомобиль ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги бу хусусдаги таклифларни инобатсиз қолдиряпти...

Яқинда О. Ортиқовни учратиб қолдим. У корхонада олиб борилаётган шу каби олға силжиш одимлари ҳақида гапира туриб, бир энтикиб қўйди. Суҳбатимиз сўнгида маълум бўлдики, бу энтикиш чарчаш аломати эмас. Балки қайта қуриш неъматларини янада кўпайтириш йўлида янги марралар иштиёқи ҳаяжони ифодаси эди.

— Катта рўйхатга қўшилиб қолдик, — деди Олимжон Ортиқов юзида мамнуният балқиб. — Жумҳурият партия ва ҳукуматининг кадрлар малакасини ошириш ҳақидаги ғамхўрлигидан баҳра оладиган бўлдим.

Ҳа, қолоқ корхона қаддини ростлаган директордан умидворлик бор. Ундаги ташкилотчилик қобилияти иш беришига тармоқ, маҳаллий партия ва совет ташкилотлари раҳбарларининг кўзи етиб қолди. Шу фазилати, ўзи таъкидлаганидек, директорни катта рўйхатга — хорижда иш ўрганиб келувчилар рўйхатига қўшишга кафолат берди. О. Ортиқов икки йилга малака ошириш учун Америка Қўшма Штатларига ишлашга борадиган бўлди. Ўтириб қолган корхонани илғорлар сафига олиб чиқишда унинг тадбиркорлиги, ишбилармонлиги роль ўйнаган экан, келгусида катта ишларни бажаришга Қўшма Штатларда орттирадиган тажрибаси ҳам кўмак бериши тайин.

А. ИБОДИНОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

• Янгиликдан хабарингиз борми?

«Ер шамоллари» ҳаво шарида ўтказиладиган халқаро экспедиция иштирокчилари махсус авиарейс билан Тошкентга келишди. Булар — икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, СССР космонавт-учувчиси Владимир Жонибеков билан унинг америкалик ҳамкасби Лэрри Ньюменлардир. Улар билан биргаликда космонавтнинг ватанига фазогирларнинг оилалари ва Америкадаги «И-эс-пи-эн» кабелли телевидениенинг суратга олиш гуруҳи ҳам учиб келди.

Орбитал станциядан ҳаво шарига

Хушчақчақ, қуёшда тобланган, чақмоқдек кийиниб олган Владимир Александрович ТУ-124 самолёти пиллапояларидан енгилгина чопқиллаб тушиб, уни кутиб олгани келган дўстлари билан қувониб қўл олишиб кўришди. У бир неча кун ичида жуда кўп йўл босди. Дастлаб АҚШдан Москвага, кейин Бойқўнғирга, мана энди Тошкентга келди. Ҳаво шарларида учиш бўйича бир неча марта жаҳон рекордини ўрнатган Лэрри Ньюмен ва экипажнинг учинчи аъзоси — британиялик учувчи Ричард Брэнсон билан биргаликда ўтказилган оғир машқлар орқада қолди. Ўзбекистондаги қисқа вақт ичида «Ер шамоллари» экспедициясининг иштирокчилари билан АҚШ телевидениесининг суратга олиш гуруҳи Тошкентда бўлишади, Владимир Александрович туғилиб ўсган уйни кўришади, Самарқандга боришади. Уларнинг ҳаммасини шубҳасиз қизиқарли бўладиган фильмни суратга олиш ҳуқуқини олган «И-эс-пи-эн» телевидениесининг синчков мухбирлари суратга туширади.

Одамлар ҳаво шарида ер куррасини айланиб чиқиш тўғрисида неча юз йиллардан буён орзу қиладилар. Ҳар қанча ажабланарли бўлмасин, Ойга, Марсга етиб бориб, номаълум фазоларга космик парвозлар қилганларидан кейин ҳам одамлар ўзларининг ана шу кўҳна орзуларини амалга ошира олишмади. Буни амалга оширишни Лэрри Ньюмен ўз зиммасига олди. Унинг ўзи Гагарин номли космонавтлар тайёрлаш марказига мурожаат қилиб, бу ташаббусни қўллаб-қувватлашларини сўради. Ер курраси бўйлаб парвозга чиқишга Владимир Жонибеков розилик берди...

Кўпчилик нима учун айни у учади, деб ҳайрон бўлди. Чунки 48 ёшли Жонибековнинг кўрган-кечирганлари бир эмас, бир неча умрга етиб ортади. Қисқача бўлсада, унинг таржимаи ҳолини эслаб кўрайлик. У космонавтикадаги ўз фаолиятини «Союз» — «Аполлон» Совет—Америка қўшма экспедицияси эҳтиётдаги экипажининг командири сифатида бошлаган эди. Кейинроқ орбитада беш марта, шу жумладан Монголия ва францияиялик космонавтлар билан ишлади. Ҳозир генерал-майор Жонибеков Ўзбекистон ССР халқ депутати, космонавтлар тайёрлаш марказининг етакчи бўлинмаларидан бирига раҳбарлик қилмоқда. Ишлари, айтиш мумкинки, бошидан ошиб ётибди. Шунинг учун ҳам бу саёҳат кутилмаган иш бўлди.

— Мен доимо ўрганилмаган нарсаларни билиб олишга интилиб келганман, — дейди Владимир Александрович. — Шу туфайли Лэрри Ньюменнинг халқаро экспедицияда иштирок этиш тўғрисидаги таклифини мамнуният билан қабул қилдим.

Бизнинг экипажимиз ҳаво оқимларини, озон қатламни зичлигини, шунингдек жаҳон океанининг аҳволини ўрганиш учун мўлжалланган асбоблар билан жиҳозланади. Биз ер билан пухта радиоалоқага эга бўламиз. Бундан ташқари, «Агрос» йўлдоши билан «Коспас-сарсат» йўлдош системасининг станциялари бизнинг қаердалигимизни мунтазам хабар қилиб туради. Бизнинг парвоз йўналишимиз 40-параллель бўйлаб 12-15 километр баландликдан ўтади. Биз Ўзбекистон— Қизилқум, Мирзачўл ва Жиззах чўли, Бухоро, Навоий, Самарқанд, Каттақўрғон устидан ҳам учиб ўтамиз. Ишнинг ўзига келганда эса бизни ноёб илмий-тадқиқотлар кутмоқда.

Парвоз амалга ошириладиган ҳаво шарининг ўзи қандай тузилган? Унинг баллонининг айланаси — қирқ метр. У зич ёпиладиган, етарлича ҳаво билан таъминланган гандола (кажава)га эга. Ҳаво шари ноябрь ойида Американинг Огайо штатида осмонга кўтарилади. Парвоз тугагач, у шу ернинг ўзига қўнади. Мутахассисларнинг ҳисоб-китобларига қараганда, парвоз шамолнинг тезлигига қараб 12 кундан 21 кунгача давом этади. Шамолнинг тезлиги соатига 25 милдан 150 милгача бўлиши кутилмоқда. Фазогирлар Атлантика океани, Ғарбий Европа, Осиё, Тинч океан устидан учиб ўтадилар. Халқаро экипаж соф илмий тадқиқотлар ўтказишдан ташқари, фильм суратга олиш билан шуғулланади. Бу фильмни биринчи бўлиб АҚШ телетомошабинлари кўришади.

Парвозни бошлаш учун ҳаво оқимлари жадал ишлайдиган энг қулай ой — ноябрь ойи танланган. Бунинг устига ҳаво оқимлари теварак-атрофни кузатиш ва экология билан боғлиқ тажрибалар ўтказиш учун жуда яхши шарт-шароитлар яратиб беради.

Тошкентга учиб келишдан олдин В. Жонибеков, Л. Ньюмен ва Р. Брэнсон АҚШда машқ қилишди. Бу вақт ичида халқаро экипажнинг биргаликдаги ҳаракатлари пишиқтирилди, фазогирларнинг бир-бирларини тўла тушунишларига эришилди.

Демак, фазогирлар экипажи 40-параллел бўйлаб парвоз қилади. Лекин улар Буюк Британияга, Б. Брэнсоннинг ватанига бориб келишлари керак.

Л. ЛЕВИН,
ЎзТАГ мухбири.

ФЕРМЕРЛИК—ФОЙДАЛИ ИШ

Қашқадарё вилояти. Шаҳрисабз районидаги «Ўзбекистон Компартияси XX съезди» совхозида Эргаш Меликов дастлабки фермер бўлди. Ўшанда, 1989 йилнинг март ойида унинг кўпгина ҳамқишлоқлари бу ишга шубҳа билан қарашганди. Эргаш ака совхоздан 100 минг сўм қарз олди. Э. Меликов ўзига ва ёрдамчиларига ишониб янглишмади. Ўғиллари, келинлари, қизи ва завжаси ишга киришишди. Аввалига 46 та қорамол сотиб олишди.

Эндиликда фермерлар подасида 112 та қорамол мавжуд. Шунингдек, Жиззах вилоятидан сотиб олинган 20 бош Санта Гертруда Америка зотли сигирлардан ҳам бор.

Айни кунларда фермерлар ҳар бир сигирдан 15—16,5 килограммдан сут соғиб олиб, совхозга сотмоқдалар. Ваҳолонки, хўжалик фермасида ҳар бир сигирдан атиги 8—9 килограммдан сут соғиб олинаётир. Эргаш ака совхоз кассасига 70 минг сўмни ёздаёқ тўлаб қўйди.

Оила кенгашида маслаҳатлашиб, қорамол, озуқа ва жониворлар учун иморатлар қуришга сарфланган харажатларни беш йил ўрнига уч йил ичида узишга қарор қилишди.

Шаҳрисабзлик фермерлар довруғи бутун вилоятга ёйилди. Айни пайтда улар сафи кенгайиб бораётир.

Суратда: (чапдан ўнгга) Фермер Эргаш Меликов, унинг қизи Меҳринисо ва келини Марҳамат Элмуродова.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат. (ЎзТАГ).

ХРОНИКА

СССР Президенти ўртоқ Николай Васильевич **Лемаев** пенсияга чиқиши муносабати билан уни СССР химия ва нефтни қайта ишлаш саноати министри вазифасидан озод қилди.

«Известия ЦК КПСС» журналининг навбатдаги сони

«Известия ЦК КПСС» журналининг тўққизинчи сони босмадан чиқди ва обуначиларга тарқатилмоқда. Журнал «КПСС Марказий Комитети нима устида иш олиб бормоқда» янги рубрикаси билан очилади. Партия XXVIII съездидан кейин Марказий Комитет котибияти фаолиятининг дастлабки қадамлари ҳақида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг котиби А. С. Дзасохов ҳикоя қилади. Шу ерда партия Марказий Комитети котибиятининг янги қарорлари, КПСС XXVIII съезди делегатларига топширилган ҳужжатларнинг иккинчи туркуми эълон қилинган.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг 30-40-йиллар ва 50-йилларнинг бошида йўл қўйилган қатағонларга алоқадор материалларни қўшимча ўрганиш комиссиясининг журналда берилган ҳужжатлари «миллий оғмачилик» деб номланган ишга бағишланган.

Журналда КПССга қабул ва партиядан чиқиш тартиби тўғрисидаги хабар, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, Грузия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби Г. Г. Гумбаридзе билан суҳбат, КПСС Марказий Комитети котиби А. Н. Гиренконинг янги иттифоқ шартномасини тайёрлаш тўғрисидаги ҳикояси, янги ижтимоий-сиёсий ташкилотлар, либерал байналмилал, ривожланган капиталистик мамлакатларда хорижий капиталнинг давлат томонидан бошқарилиши ҳақидаги кадрлар соҳасидаги ўзгаришлар, КПССнинг халқаро алоқалари тўғрисидаги маълумотлар босилган.

«КПСС Марказий Комитети почтасидан» рубрикасида КПСС Марказий Комитетига шу кунларда келаётган хат-хабарлар ҳақида мулоҳазалар билдирилган. Журналхонларнинг илтимосига биноан И. В. Сталиннинг 1947 йилда ўз таржимаи ҳолига киритган тузатиши, 30-йилларда Украинадаги очарчилик сабаблари тўғрисидаги материал берилган.

Архив бўлимида партия Марказий Комитетининг 1920 йил февраль ойидаги фаолияти хроникаси, В. И. Лениннинг «Миллатлар тўғрисидаги ёки «автономлаштириш» тўғрисидаги масалага доир» мақоласи теварагидаги воқеалар билан боғлиқ ҳужжатлар, М. Н. Ротин гуруҳи ҳаракат дастурининг давоми, И. В. Сталиннинг В. М. Молотовга хатлари (1925 йил), А. М. Горький ёзишмаларининг давоми босилган. «Улуғ Ватан уруши тарихидан» рубрикаси 1941 йил август ойи ҳужжатларини ўз ичига олган.

Журнал ўнинчи сонда босиладиган материаллар орасида XXVIII съездда сайланган КПСС Марказий Комитети аъзоларининг қисқача таржимаи ҳоллари, «Султан-Галиевнинг аксилинқилобий ташкилоти» деб номланган ташкилот (1932 йил) тўғрисидаги, Литвада 40-йиллардаги Советларга қарши яширин ташкилот тўғрисидаги маълумотлар босиб чиқарилишини хабар қилган.

Журналнинг сўнггида 1991 йилда эълон қилинадиган мақолалар режалари ва «Известия ЦК КПСС» журналхонлари анкетаси берилган.

(ТАСС).

Қайта қуриш ва миллатлараро муносабатлар

● Ошкоралик ва демократия ҳаётимизга тобора чуқурроқ кириб борган сайин жамиятимизда тўпланиб қолган муаммолар кўзга ёрқинроқ ташланмоқда. Жумладан, миллий ва миллатлараро муносабатлар борасидаги ечимини кутаётган масалалар тобора долзарб бўлиб қолмоқда.

Ўрта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари раҳбарларининг Олмаотадаги учрашуви эса ҳудудимиздаги халқларни нафақат иқтисодий, балки маънавий яқинлашувини, қадимий халқларнинг қадимий анъаналарини тиклаш ва шу асосда ҳар томонлама ҳамкорликни мустаҳкамлаш йўлидаги хайрли иш бўлди.

Халқларнинг анъанавий қардошлиги ва ҳамкорлигини янада мустаҳкамлаш, миллий маданиятлар равнақини таъминлаш, бой маданий меросни ўрганиш — буларнинг ҳаммаси қардошликнинг муқаддас туйғусига хизмат қилади. Турли миллат вакилларининг тинч-тотув яшаши, умумий хонадонимизнинг осойишталиги ва фаровонлигини таъминлаш бугун ҳаммамизнинг, ҳар биримизнинг бурчимизга айланиб қолди. Мухбиримизнинг Тожикистонлик улкан адиб, таниқли жамоат ва маданият арбоби Жалол ИКРОМИЙ билан суҳбати ана шу мавзуда.

АЗАЛИЙ ВА АБАДИЙ

Рўдакий номидаги Тожикистон ССР Давлат мукофотининг лауреати, Тожикистон ССР халқ ёзувчиси

Жалол ИКРОМИЙ билан мулоқот

РИВОЯТ ВА ҲАҚИҚАТ

— Домла, ўзбек-тожик халқларининг қон-қардошлиги, ўтмиши, бугуни ва истиқболи хусусида суҳбатлашар эканмиз, ёдимга бир ривоят тушди. Эмишки, қадим замонларда Момо Ҳаво Амударё ёқасида эгиз фарзанд кўрибди. Уларнинг бирига Ўзбек, бирига Тожик деб исм қўйибди. Мана, орадан неча замонлар ўтибдики, улар ҳамон Ҳасан-Ҳусанлардек бир-бирига ўхшар эмишлар. Шу сабабли, «Ўзбекмисан, Тожикмисан?» — деб сўрамагунча қайси бири Ҳасану, қайси бири Ҳусанлигини билиб бўлмас эмиш. Ривоятлар тагида ҳақиқатлар ётади. Улар асрлар силсиласини ўзида мужассам этади.

— Ҳа, ривоятлар халқ дилининг, қалб тўлғанишлари ва эҳтиросларининг фарзанди. Буларда ҳикмат бор, қувонч бор. Афсонага ўхшаган гаплар аслида ҳаёт ҳақиқатининг умумлашмасидир. Ўзбек ва тожик халқларининг бешиги бирлиги, она табиат ва она заминнинг бирлиги улар руҳияти, қалби ва қон-қонига сингигани хусусида кўп гапириш мумкин. Булар классик адабиётимизнинг, минг йиллик маданий меросимизнинг ҳар бир варағида, асрлар қатида жо бўлган. Афсуски, биз ана шу меросни йиллар чанги-ғубордан тозалай ололмаяпмиз. Маънавий мероснинг бебаҳо бойликларидан камроқ баҳраманд бўляпмиз.

— Юқоридаги ривоят мантиғига қараганда ўзбегу тожик халқлари дўстлигининг ибтидоси бир неча асрлар қаърига бориб етади. Зеро, умримизнинг ҳар бир кунида, ҳар бир дақиқасида қалбимизда асрлар садоси, оталар нидоси, авлодлар дарду-ҳасрати акс-садо бериб туради. Бу бизни эзгуликка, ўтмишга таъзим қилишга чорлайди. Истиқболга интилиш руҳини бахш этади.

Ўзбек ва тожик халқларида дўстлик риштлари шу даражада чирмашиб кетганки, уни ажратиш мумкин эмас. Буни ҳаётнинг ўзи, тарихий ҳақиқат, ижтимоий тузум шундай қилган. Руҳий ва маънавий бирлик ҳаётнинг барча кучларидан устундир.

— Ўзбек билан тожик бир халқ. Фақат икки тилда сўзлашишади, холос. Ўзбекларнинг расм-русумлари тожикларнинг урф-одатларидан фарқ қилмайди. Ўзбекларнинг мусиқасини тожикларникидан ажратиш қийин. Ҳаётга муносабати, ақидаларимиз, савдою тижоратимиз бир хил. Дунёда бирон халқ ўзбегу тожик сингари бир-бирига яқин эмас. Асрлар давомида бир-бирига маслаҳат бериб, бир-бирига ёрдам бериб келаётган бу икки халқ Ғафур Ғулом айтганидек, тожик ўзбекнинг устози, ўзбек тожикнинг устози. Этни тирноқдан ажратиб бўлмайди. Дўстим ва биродарим Боқи Раҳимзода:

Фарқи ҳама мардумони дигар осон,
Лекин шуда мо ба ҳам чунон-ҳам наздик,
Бинанда чунин савол орад ба миён:
Эй, жўра, бигў, ту ўзбекй ё тожик?! —
деган эди.

Бу икки халқ ана шундай ҳам жисман, ҳам руҳан бир-бирига яқинлашиб кетган.

— Форс-тожик классик адабиётининг улкан намояндаси Амир Хусрав Деҳлавий ўзининг бундан 700 йил олдин битган мана бу сатрларида ҳам ана шундай беқиёс ва бетимсол ўхшашликни назарда тутган бўлса ажаб эмас.

— Қани?

— Ту ман шудй, ман ту шудам,
Ман тан шудам, ту жон шудй,
То кас ногўяд баъд аз ин,
Ман дигарам, ту дигарй.

— Ажойиб сатрлар, ажойиб ҳикмат бу! Дарҳақиқат, ўзбегу-тожик бир дарёнинг икки қирғоғи, бир байтнинг икки сатридурким, уларнинг ўтмишини ҳам, истиқболини ҳам бир-бирисиз тасаввур этмоқлик мушкул.

Биз яқинда Абдураҳмон Жомийнинг 575 йиллигини нишонладик. Юбилей Жомийга бағишланган бўлсада, республикамизнинг ҳамма жойида Жомий ва Навоий дўстлиги ғояси баланд турди. Ана шу икки сиймонинг бир-бирига муносабати бутун икки халқ муносабатининг тимсолига, асл мазмунига айланди. Улар устоз-шогирд эдилар. Уларнинг ташвишлари, эзгу ниятлари бир эди. Ўзаро ҳурмат, қадру-қиймат шу даражада баланд эдики, уни тасаввур қилиш қийин. Буни Ўзбекистонда ҳам таъкидлашди, худди Тожикистондагидек катта тантана қилишди. Юбилейга бошқа республикалардан, чет эллардан келган меҳмонлар ҳам ана шу дўстликнинг буюк намунасини жуда кўп марта таъкидлашди.

— Жомий ва Навоий хусусида гап кетганда шуни айтиш керакки, ҳар икки халқнинг умумий маданий мероси оламга татигулик. Бироқ уларни ўрганиш, халққа етказиш масаласи талаб даражасида эмас. Сиз маданият арбоби сифатида бунга қандай қарайсиз?

— Эшитишимча, Ўзбекистонда Жомий асарлари ҳам ўзбекча, ҳам тожикча (оригинал тилда) нашр этилмоқда. Ўзбек олимлари форс-тожик классик адабиёти билан махсус шуғулланишяпти. Уларнинг адабий меросини ўрганиш учун катта-катта ишларни амалга оширишяпти. Бадиий таржима иши кенг ривожланган. Буларни ўйлаб мен бир тожик адиби сифатида қувонаман. Меросдан фойдаланиш, меросни ўрганиш, меросга муносабат ана шундай бўлиши керак. Мен ишонч билан айтишим мумкинки, тожик классик адабиёти намуналари ҳеч қайси тилда ўзбек тилидагидек даражада кўп ва хўп таржима қилинмаган.

— Тўғри, биргина мисол: шарқшунос олимимиз Шоислом Шомуҳамедовнинг форс-тожик классиклари ижодига бағишланган ўнлаб монографиялари, юзлаб мақолалари мавжуд. У киши илмий фаолиятни таржимонлик билан қўшиб олиб борадилар. Айни пайтда мутаржимнинг шеърий таржималари 700 минг мисрадан ортиқ. Фақат ана шу улкан хазинадан қилган таржима китобларининг умумий тиражи эса 1 миллион 200 минг нусхага яқин. Бу соҳада қалам тебратаётган ўзбек олиму шоирлари эса жуда кўп.

— Тожикистонда ҳам маданий меросни ўрганиш борасида бир қатор ишлар қилинмоқда. Олиму уламоларимиз, фозилу фузалоларимиз ва адибларимиз бунга катта аҳамият беришмоқда. Энди бу соҳада олиб борилаётган ишларни бирлаштириш, биргаликда, ҳамкорликда иш олиб боришни йўлга қўйиш керак. Ўзбек ва тожик олимлари маълум соҳалар бўйича ҳамкорликни янада чуқурлаштиришлари лозим. Бу фақат яхши натижалар бериши мумкин.

— Бу айниқса, миллий меросни ўрганишда муҳим. Жумладан, ўтмишда форс тили — назм тили, араб тили — илм тили, туркий тил эса ўзаро мулоқот ва алоқа тили бўлиб келган. Шундай экан биз илмий меросни ўрганиш учун форс, тожик, араб ва туркий тиллар мутахассислари-ю, аниқ фанларнинг катта олимларини бирлаштиришимиз керак. Улар биргаликдаги фаолият йўлига киришлари лозим. Бир тарихий шахснинг қаерда туғилгани, ота-онаси ким бўлгани ёки қайси тилда ижод қилгани устида тортишаверишнинг аҳамияти йўқ. Халқимизга том маънодаги илм керак. Демоқчиманки, Ўрта Осиёнинг бир бутун ўтмиш маданиятини, ягона маданий мероси хазинасини чуқурроқ ўрганишни йўлга қўйиш лозим. Бу ишда нафақат ўзбегу тожик олимларини, балки туркман, қирғиз ва қозоқ мутахассисларини жалб этмоқ зарур.

— Тўғри таъкидладингиз. Ал Хоразмий ё Ал Берунийни олайлик. Улар араб тилида ижод қилишган, табиат ва риёзиёт илмини тушуниш учун биргина риёзиётчи олимимизнинг айни пайтдаги кучи етарли эмас. Бунинг учун унинг ёнида иқтидорли арабшунос лозимдир. Балки, ўша давр тарихини тўғри талқин қилувчи муаррих ҳам керакдир. Ана шуларни назарда тутганда яхши, иқтидорли арабшунос сизларда бўлса, риёзиётчи бизда бордир. Ёки аксинча. Шундай қилиб ҳар икки академия ва бошқа илмий муассасалар, олий таълим мактаблари ҳамкорлик қилишса, биргаликдаги ижодий фаолиятни ташкил қилишса катта иш бўлур эди.

— Абу Али ибн Синонинг, Фаробий, Маҳмуд Қашқарий, Аҳмад Яссавий, Насриддин Рабғузий ва бошқа алломаю адибларимизнинг ўрганилмаган асарлари қанчадан-қанча.

Номлари илмий рўйхатларда бору, ижодидан халқ бехабар алломаларнинг саноғи йўқ!

— Ҳали асрлар давомида қати очилмаган қўлёзмалар талайгина.

— Биргина Беруний номидаги Шарқшунослик институтида бир неча минглаб қўлёзма борлигини айтишяпти. Умуман Ўзбекистондаги қўлёзмалар фондларини ўрганиш учун, агар аҳвол шу даражада борадиган бўлса, тўрт минг йил керак экан. Бу фақат ўзимизнинг қўлимизда мавжудлари. Ҳали бундай китобларнинг ва нодир қўлёзмаларнинг минг-минглаб турлари чет элларда турибди. Беному-нишон олам кезиб юрган «жаҳонгашта» китобларни қўяверинг.

— Баъзи халқлар борки, улар бир неча бетлик асарни айюҳаннос солиб, дунё миқёсидаги мўъжизага айлантиришади. Унинг атрофида халқаро илмий анжуманлар ташкил этишади. Бизда эса аксинча. Энг нодир, жаҳон маданияти тараққиётини белгилаб берувчи асарлар ҳақида ҳам баъзан лом-мим дейилмайди.

— «Химияга берилган эътиборнинг юздан бирича ҳам шарқшуносликка эътибор қилинмади. Аммо, иқрор бўлайлик: ўзбек халқига (Ўрта Осиё халқларига) жаҳон жамоатчилигининг иззат-эътибори аввало химия соҳасидаги ютуқлари билан эмас, балки буюк боболаримиз ёзиб қолдирган минглаб, юз минглаб китобларнинг нашри ва илмий талқини билан белгиланади. Буни қачон англаймиз, қачон фаҳмлаб етамиз? — дейди Жамол Камол («Ўзбекистон адабиёти ва санъати», 26 февраль, 1988 йил). Бизга Ҳамид Сулаймонлар керак. Унинг издошлари қани, бормисиз? —», деб фарёд чекади у.

— Бу жуда улкан иш. Айни пайтда хайрли ҳам. Ҳозир ўртага қўйган масалангиз биз ҳозиргача жуда ҳам майда масалалар билан шуғулланаётганимизни кўрсатади. Дарҳақиқат, биз икир-чикир, майда-чуйда гаплар атрофида ўралашиб қолмаяпмизмикин?

Энг муҳими ўрта мактабдаёқ ҳар икки тилни ва ҳатто, уч тилни — араб, форс, ўзбек тилларини бир йўла ўргатадиган таълимни ташкил қилиш керак.

Айни пайтда тожик олимлари қўлёзмалар устида ишлашда бир қатор ишларни амалга оширишяпти. Жумладан, Садриддин Айнийнинг ўғли Камол Айний бошчилигидаги бир гуруҳ олимлар тадқиқот ишларини олиб боришяпти. Айрим манбаъшуносларимиз Москва ва Ленинградда фаолият кўрсатишмоқда. Тошкентлик олимлар билан ҳамкорлик қилишмоқда. Бироқ бу ишларнинг ҳозирги аҳволи етарли эмас, талаб даражасидан анча паст.

Таржима ишлари бирмунча яхши. Ҳозирги замондош адибларимиз билан ҳамкорлик жуда зўр бўлмасада, бор. Жумладан, менинг ўзим ўзбек адибларидан миннатдорман. Қарийб ҳамма асарларим ўзбек тилига таржима қилинган. Ўзбекистонда ўзимни жуда эркин ҳис қиламан. Худди ўз юртимда юргандек бўламан. Нима учун? Сабаби, китобхонларим бор, республиканинг қаерига бормай, ким билан суҳбатлашмай улар мени билишади. Ўз адибларидек қабул қилишади. Шунда қувониб кетаман, ўзимни уларга ҳам яқин тутаман, ҳам қарздорлигимни ҳис қиламан.

— Жомий ва Навоий, Фурқат ва Аҳмад Дониш, Айний ва Ҳамза, Фитрат, Ғафур Ғулом ва Мирзо Турсунзода, Ойбек ва Фотеҳ Ниёзийнинг дўстлиги улуғ анъананинг давомидир. Албатта, кейинги авлод ўзидан олдинги авлоднинг ворисн бўлиб, у қутлуғ ишлар давомчисидир. Яна шундай кишилар борки, улар ҳар икки халқнинг буюк тимсолига айланган. Шундайлардан бири — аллома Садриддин Айний. Сиз у кишини яхши биласиз, таълимларини олгансиз.

— Садриддин Айний ўзбегу-тожикнинг — ҳар икки халқнинг бирдай буюк фарзанди. Устоз Айний ўзбекчада ҳам, тожикчада ҳам бирдай ижод қилардилар. Китобларини ўзлари таржима қилар эдилар. Тожигу ўзбек ёзувчилари уни ўзларига устоз деб билардилар. У киши бевосита мени тарбиялаб, қўлимдан ушлаб, адабиёт оламига олиб кирганлар. Ана шу сирли тилсимотнинг сеҳру синоатидан баҳраманд бўлишимга сабабчи бўлганлар.

Шундан сўнг Самарқандда олий педагогика институтида ўқидим. У ерда ўзбек халқининг забардаст шоирларидан Абдулла Авлоний, улкан олим Фитрат адабиётдан дарс берардилар. Бу буюк сиймолар менинг хотирамда абадий ўрнашишган. Ана шуларнинг таъсирида камина ёзувчилик йўлига кириб олди. Қатор турли жанрларда асарлар яратдим, пьесалар ёздим. Бугун эса ҳар икки халқнинг ардоғида юрибман. Улар олдида ҳамиша таъзим қиламан.

● ТУРМУШ даражасини оширишда натижаларни кам-кам бўлсада, муттасил оғишмай кўпайтириб бориш, миллий тилга, маданият, анъаналар ва урф-одатларга ҳурматни, фуқаролар ва халқлар ўртасидаги аҳилликни тиклаш зарур.

(КПСС XXVIII съезди резолюциясидан).

САЛОМ, ОШКОРАЛИК

— Ёш Советлар ҳокимияти эндигина қад ростлаётган бир пайтда 30-йилларга келиб турли миллатларнинг илғор вакиллари оммавий қатағон қилинди. Онгли синфнинг шафқатсизлик ва риёкорликка қурбон бўлиши миллий маданиятлар равнақига салбий таъсир кўрсатди. Кишилар онги ва дунёқарашининг янги шароитларда шаклланишида тўсқинлик қилди.

— Репрессия жамики илғор синфларни «қилич»дан ўтказди. Тожик, ўзбек деб ўтирмади. Бир бошдан қирғинбарот қилишга ўтишди. Шу жумладан, мен ҳам ана шу жабрдийдалар сафига кирдим. Менга Айнийнинг шогирди бўлганим учун ҳужум қилишди. Тўғри, мен домланинг шогирдиман. Бундан тонмайман, аксинча фахрланаман. Айнийга эса миллатчи деб айб қўйилди. Аксилинқилобчи деб аталди. Ўша йиллари Айний ҳақида ўзбеку тожик тилларида қатор мақолалар босилди. Бир разил одам Айний ҳақида Тожикистонда газетага бир бетлик мақола ёзди. У ватанпуруш, миллатчи, халқ душмани деб хоҳлаган бўҳтонни тўқийверган, шундай бир покдомон аллома бошидан мағзавани қуйди. Агар сиз ҳақингизда газетада танқидий мақола чиқса икки кун ўтгач келиб олиб кетишарди. Мени ҳам олиб кетишди. Бир неча муддат сўроқсиз қамаб қўйишди. Шундан сўнг, сен, Айнийнинг шогирди, у эса сени аксилинқилобчилар ташкилотига аъзо қилди, дейишди. Мен улардан хоҳлаган асаримдан, хоҳлаган бир эпизоддан миллатчилик руҳи борлигини кўрсатинг, деб сўрадим. Топиб бериша олмади. Шу орада устоз Айний оқландилар. У киши уйда қамалдилару, бироқ қамоқхонани кўрмадилар. Ўша пайтда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби бўлиб ишлаган Усмон Юсупов Садриддин Айнийни бор имконияти билан ҳимоя қилди. Унга кафиллик берди. Устоз учун барча имкониятларни яратиб берди. Натижада Айний домла яна ўзларининг олдинги мавқеига, шон-шуҳратига эга бўлдилар. Шундан сўнг мен ҳам озод бўлдим. Домла Самарқандда, мен Тожикистонда ана шундай кўргиликларни кўрдик.

Тожикистонда жуда кўп истеъдод эгалари ана шу оммавий қирғинликнинг қурбони бўлишди. Масалан, Ҳаким Каримзода энг яхши ёзувчиларимиздан бири эди. Мирзозода, Ғани Абдулло, Рашид Абдулло, Азизий, Обид Исматий, Бектош ва бошқалар — олимлар, тилшунослар, адабиётшунослар, миллий маданиятни ўрганувчи мутахассислар, шоиру ёзувчилар бўйнига тавқи лаънат осишди.

Ана шуларнинг кўпчилиги ном-нишонсиз йўқолди. Бедарак кетишди.

Раҳим Ҳошим ўн беш йил қамалиб чиқди. Мен Фитрат, Чўлпон, Усмон Носир сингари ноёб истеъдод эгаларининг йўқ қилинганлигини оғир изтироб билан эслайман. Улар бебаҳо хазина эди. Нафақат ўзбек халқининг, балки бутун Ўрта Осиёнинг бетимсол фарзандлари эдилар. Бундай истеъдодлар, бундай қобилиятлар камдан-кам бўлади.

В. И. Ленин Сталин, Бухарин, Троцкий ва бошқа сафдошлари билан доимий мунозарада бўларди. Маълум соҳаларда бир тўхтамга келмасликлари мумкин эди. Бир-бирларини тушуна олмаган пайтлари ҳам бўлган. Бироқ келиша олмаган одамларини қамаш, жисман тазйиқ қилиш унинг ҳаёлида йўқ эди. Ленин вафотидан сўнг, Сталин ҳокимият тепасига чиққач, доҳий белгилаб берган йўлдан бутунлай чекинди.

Сталин у даражада чуқур сиёсат юргизмаган. Ленин даврида НЭП — янги иқтисодий сиёсат ишлаб чиқилган эди. Бу сиёсат Ленин кўрсатмаси бўйича узоқ муддат давом этиши керак эди. Сталин уни йўқ қилди. Шундан сўнг коллективлаштириш сиёсати йўлга қўйилди. Бу жараёнда миллион-миллион кишилар йўқ қилинди. Озгина ери, мол-ҳоли бўлган кишиларни қулоқ қилишди. Буларнинг ҳаммаси шахспарастлик, шахсга сиғиниш ва шуҳратпарастликнинг, доҳийликка даъвогарликнинг натижасидир.

Юқоридаги бир мансабдорни ишдан бўшатиш учун пастдан, ҳатто, минглаб кишиларнинг ёстиғини қуритишди. Ана шу разолат, ана шу жиноят бугунги кунда ҳам ҳар бир кишининг қалбида битмас яра бўлиб қолмоқда. Унинг малҳами йўқ, унинг давоси мушкул. Йўқотилган истеъдодларнинг ўрнини ҳеч нима қопламайди.

Ҳайриятки, қора кунлар ниҳоясига етди. Тарихнинг жамики хатоликларини ҳозир очиқ-ойдин айтишмоқда, ёзишмоқда.

Яна бир масала. Сталин буйруғи билан Улуғ Ватан уруши йилларида ўз юртидан бегуноҳ қувғин қилинган халқлар тўла оқланмоқда. Улар не-не балоларга гирифтор бўлишди, не-не кунларни бошдан кечиришди.

Чинакамига миллий равнақ даври энди бошланди. Ҳар бир миллатнинг ҳуқуқий ривожи кафолатланмоқда. Ҳайриятки, ўша бало-офатлардан омон чиқдигу, тирик қолдиму ёруғ кунларни кўраяпман. Тақдирнинг ана шу қалтис ҳазилига доимо шукроналар айтаман.

Менга ўхшаганлар эса мамлакатда юзлаб, минглаб топилади. Жабрдийда халқлар, юртидан, тилидан мажбуран айрилганлар бугун ўзлигига қайтишмоқда. Бундай адолатли кунларни халқимиз узоқ кутди. Дард тўла қалби билан, армон тўла орзу билан бу кунларга етди. Ҳақ ва ҳақиқат барқарор бўлишини кўряпмиз.

ҲАМЖИҲАТЛИК—ҒАЛАБА ДЕМАК

— Икки халқнинг маънавий боғлиқлиги, жони-тани бирлиги хусусида гапирдик. Бошга тушган мусибат эса кишиларни яна ҳам яқинлаштиради. 1966 йили Тошкентда юз берган табиий офат оқибатларини бартараф этишда биринчилардан бўлиб, тожикистонлик дўстлар ёрдам қўлини чўзган эдилар. Шаропадаги фожиаларни бартараф этишда эса бутун мамлакат қаторида Ўзбекистон ҳам ўзининг муносиб улушини қўшди.

— Тошкентда зилзила бўлган пайтда тожик халқи катта-ю кичигининг қалби ларзага келди. Қурувчилар қурилиш материалларини ўзлари билан Тошкентга олиб кетдилар. Алоҳида тожик маҳаллаларини қуриб беришди. Ҳисорда ана шундай фожиа юз берганининг иккинчи куниёқ сурхондарёликлар ёрдам қўлини чўзишди. Ўзбекистон партия ва ҳукуматининг раҳбарлари келишди. Ўзбек қишлоқларини пайдо қилишди. Юзлаб одамлар тожик жафокашларига мадад бўлишди. Кўркам, ёруғ биноларни қуришди. Жабрдийда халқ учун бундан ортиқ мадад бўлмайди. Мен ана шундай самимий ҳамкорликни, биродарликни кўрган пайтимда, кўзларимдан ёш чиқиб кетган. Бундай ҳамжиҳатликни тарих кўрмаган. Чоллар дуо қилишарди.

— Кейинги пайтларда турли миллатлар ўртасида низолар пайдо бўлди. Миллий манфаатдорлик кучайди. Бу маълум даражада салбий оқибатларга олиб келяпти. Адиб сифатида ана шундай чиқишларга қандай қарайсиз?

— Одамлар ўртасида бундай низо маълум даражада бор эди. Масалан, Озарбайжон ва Арманистон ўртасида. Мен 50-йилларда бу воқеаларни эшитганман. Арман ёзувчилари Тоғли Қорабоғни бизники, дер эдилар. Сўз эркинлиги, ошкоралик, демократия йўқ пайтда бу гаплар ҳам йўқ эди ҳисоб. Фикрингни очиқ айтсанг, дарров оғзингни ёпиб қўйишарди. Энди кўряптиларки, ҳар томонлама эркинлик берилапти. Ундан ҳар ким ҳар хил фойдаланмоқда. Миллатларни уриштириб қўйиб, ундан манфаат кутаётганлар ҳам бор.

— Бироқ ошкораликнинг кенг имкониятларидан ғаразли мақсадларда фойдаланаётганлар ҳам бор.

— Буни ҳамма миллатда кўриш мумкин. Улар қайта қуришнинг моҳиятини чуқур билишади. Шуни билиб туриб, унга тўсқинлик қилишади. Миллатларни бир-бирига қайрашади. Масалан, Фарғона, Ўш воқеалари. Ҳозиргача бу ердаги халқ тинч-тотув яшаётган эдику.

— Социал-иқтисодий масалаларни ҳал этишда маъмурий-буйруқбозлик курсисида туриб қараш ҳам қатор фожиаларни олиб келди. Йиллар давомида қандай чоралар билан бўлмасин саноатни ривожлантириш пайига тушишди. Кўплаб саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришга йўл берилди-ю, бироқ ана шу корхоналарнинг қонундагидек қуриб фойдаланишга топширилишига аҳамият берилмади. Қурилиш объектларини муддатидан олдин топширишга ишқибозлик, шиорбозлик, «Бир беш йилликда икки беш йиллик план» қабилидаги баландпарвозлик иқтисодни издан чиқариш билан бирга миллий муносабатларни ҳам боши берк кўчага олиб кирди.

— Бошқарувда бир ёқламалик доимо ана шундай инқирозга олиб келади. Пухта ўйланмаган, аниқ ҳисоб-китобларга эга бўлмаган ҳолда иш юритиш бугун ўзининг оғир ва фожиали натижасини беряпти. Жумладан, экологияни издан чиқардики, бу бутун мамлакат халқларининг кескин норозилигига сабаб бўлмоқда. Масалан, асрлар бўйи қондош бўлган ўзбегу тожик халқларининг муносабатига ҳам таъсир кўрсатмоқда.

Орол муаммосини олайлик. Айни пайтда у нафақат Қорақалпоғистон ва Хоразм, балки, Туркманистон, Тожикистон, Қирғизистон ва Қозоғистон халқларига ҳам катта зиён келтирмоқда. Тупроқ таркиби ўзгармоқда. Боғ-роғлар қуриб бормоқда. Турли хилдаги касалликлар кўпайиб бормоқда. «Помир» журнали «Новий мир» журнали билан ҳамкорликда «Орол—89» экспедициясини ташкил қилди. Орол муаммоларини ўрганди. Бу экспедиция таркибига кирган турли миллат вакилларидан иборат олиму мутахассислар катта иш олиб боришди.

Тожикистондаги алюминий заводини олайлик. У ҳеч ҳам керак эмас эди. Республикамиз ҳукумати раҳбарлари алюминий заводи қуришни мамлакат ҳукуматига таклиф қилганда, СССР Министрлар Советининг ўша пайтдаги Раиси А. Н. Косигин бунга қарши бўлганди. Ўшанда ўртоқ А. Н. Косигин «Сизларга бу заводнинг нима кераги бор. Яна уни гул-гул яшнаётган районда қурмоқчисизлар», деганида республикамиз раҳбарлари бизнинг ишчилар синфимиз бўлиши керак. Маҳаллий ишчиларни тайёрлаш керак, шунинг учун завод қурамиз, деб туриб олишган. Пухта ўйланмаган ана шу тадбир натижасида Регар райони бутунлай инқирозга юз тутди. Завод келтираётган зарар Ўзбекистону Тожикистонни қийнамоқда. Дашнобод анорининг номи дунёга кетган. Бундай анор ҳеч қаерда ўсмайди. Энди ана шундай ноёб анорлар йўқ. Боғу-роғлар қуриб бормоқда. Денов, Сариосиё районлари халқларининг доду-фарёдини ўз қулоғим билан эшитганман. Халқнинг доду-фарёдини СССР Рангли металлургия министрлиги инобатга олмаяпти. Шу аҳволда қаёқларга боряпмиз ўзи? Минбарларда айтилаётган оташин нутқлар қаерларда қолиб кетмоқда? Халқларнинг арзу-додига ким қулоқ солади?

Тожик ўзбекка «Оролингни нима қилсанг қил, менга зарари тегмасин», — деса, ўзбек тожикка «Заводингни йиғиштир» деб арзу-дод қилса, нима бўларди? Яхшиямки, халқларимиз бир-бирининг фожиасини ўзининг фожиасидек қабул қилади. Умумий фожиа учун биргаликда курашишади. Хайриятки, улар кўр-кўрона раҳбарлик оқибатларини миллий низога айлантиришмайди. Ҳодисаларга холисона, асосли баҳо беришади. Ана шунақа гаплар. Экологик танглик ҳам миллатлар ўртасида низо чиқаришга сабаб бўлиши мумкин. Буни юқори ташкилотлар тушунишлари керак.

Ёвонда химия заводи бор. Аслида бу жой ҳам жаннатмакон ер. Бироқ завод ана шу районни ҳам инқирозга олиб бормоқда. Заҳарли газ одамларни бўғиб ташламоқда. Бир қарашда альюминий ҳам, минерал ўғит ҳам мамлакат учун жуда зарур. Бироқ ана шу заводлар чиқараётган заҳарли газларни ва чиқиндиларни камайтириш керак. Унинг олдини олиш керак.

— Ривожланган мамлакатларда ҳар бир завод лойиҳадаёқ қатъий экологик экспертизадан ўтказилар эмиш. Табиат, ер, сув ресурсларига ва аҳолига зарар келтирмайдиган даражада қурилар экан. Қурилишлар фойдаланишга топширилиши олдидан ўтказиладиган синовда талабга жавоб бермаса, улар лойиҳадаги даражага келтирилмагунча ишга туширилмас экан. Бизда ҳам шундай қилса бўлмасмикан?

— Бўлади, албатта. Бунинг учун жон куйдириш керак. Мутахассисларни бир жойга жамлаб, уларни сафарбар қилиш лозим. Бизда ана шундай раҳбарлик етишмайди. Бу фожиаларнинг ҳаммаси раҳбарлик маданиятининг, бошқарув маданиятининг пастлигидан.

Норак ГЭСини олинг. У мамлакат ягона электр тармоғига уланган. Бу яхши. Ўзбекистон, Тожикистон ва ҳатто қўшни Афғонистонга ҳам электр қуввати беради. Лекин бошқа томондан қараганда ўша атрофдаги ерларга катта зарар келтирмоқда. Тупроқнинг мелиоратив ҳолати бузилмоқда. Ҳосилдорлик кескин пасаймоқда. Аҳолининг турмуш шароити, социал аҳволи ўзгармоқда. Уларнинг кайфиятига салбий таъсир этмоқда.

Ҳозир Роғун ГЭСи қуриляпти. Бу ундан ҳам баттар. Ўша атрофдаги қишлоқларни кўрсангиз — жаннат дейсиз. Ана шу қишлоқлар сув омбори ичида қолиб кетмоқда. Одамларни кўчиришмоқда. Нainки одамларни, ҳатто қабристонларни ҳам кўчиришмоқда. Қабристон сув остида қолса, сув таркибини бузар экан.

Республика ҳукумати сув омборини юз метрга пасайтиришга ваъда берди. Энди эса 60 метрга пасайтиришмоқчи. Агар шунча пасайтиришса, албатта бир нечта қишлоқ ўз ўрнида қолади.

Ана шундай улкан қурилишлар бошланиши олдидан улар келтираётган зарару фойда аниқ ҳисоблаб чиқилса, яхши бўларди. Балки уларнинг фойдаси кўпроқдир. Бироқ маънавий зарарнинг ўрнини нима қоплайди? Одамлар ҳаётига ким кафолат бера олади?

— Жумҳуриятлар ҳар томонлама мустақиллик сари бормоқда. Хўжалик ҳисоби, ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашнинг миллий муносабатларга таъсири қандай бўлади? Ўзаро ҳамкорликка, қардош республикалар ва халқларнинг моддий боғлиқлигига путур етмайдими?

— Йўқ. Буни олдинроқ ҳал қилиш керак эди. Бу муҳим масала. Иқтисодий-социал тараққиётнинг асоси мустақил ривожланишда. Мамлакатни шундай аҳволга олиб келган эдиларки, агар бир идорага оддий хизматчи керак бўлса ҳам, уни марказдан розилик сўраб, ишга қабул қилишарди. Республикаларга мустақиллик бериш керак. Менинг уйимдаги аҳволни фақат менинг ўзим биламан. Уйимдаги етишмовчиликни қўшни ҳеч қачон билмайди. Буни мен билан оиламдагилар билишади. Ҳамма икир-чикирларга, масалаларнинг каттасидан кичигигача марказдан туриб қараш нотўғри. Бунга унинг қурби етмайди. Нима қуриш керак, қаерда қуриш керак? Ёки қандай экин экиб, қандай ҳосил етиштириш керак? Буни республикаларнинг ўзлари белгилашлари керак. Бироқ умумиттифоқ манфаати назардан четда қолмаслиги лозим. Кўпмиллатли давлатимизни тузар экан, В. И. Ленин «Биз миллатларнинг ихтиёрий иттифоқини, бир миллат иккинчи миллатга қандай бўлмасин зўравонлик қилишга йўл қўймайдиган иттифоқни истаймиз, тўла ишончга, қардошларча бирликни аниқ тушуниб олишга, тўла ихтиёрийликка асосланадиган иттифоқни тушунамиз,» — деган эди.

Республикаларга мустақиллик бериш, уларни хўжалик ҳисобига ўтказиш ҳеч қачон халқлар ўртасидаги илиқ муносабатларга халақит бермайди, аксинча яхши муносабатлар тобора мустаҳкамланади. Республикаларга мустақиллик берилганидан сўнг улар ихтиёрий равишда бир-бирлари билан муносабатларни йўлга қўядилар. Ҳам моддий, ҳам маънавий алоқалар эҳтиёж нуқтаи назаридан тобора ривожланади. Расмиятчиликка, тепадан туриб буйруқ беришларга чек қўйилади. Ортиқча харажатлар тугатилади. Ҳозир республикалардаги айрим ташкилотлар бевосита чет эл фирмалари билан савдо-тижорат ишларини йўлга қўйишган. Бу ҳам катта иқтисодий самара беради. Ўзбекистон билан мол бериб, мол олишимиз, илм бериб, илм олишимиз мумкин.

— Иқтисодга зўр бериш, маблағ учун курашиш маънавиятни унутишга, маънавий инқирозга олиб келмайдими?

— Бу энг аввало, раҳбариятнинг қандай иш юритишига боғлиқ. Олдинлари ҳар бир республиканинг алоҳида асосий етиштирадиган маҳсулоти бўларди. Қандай қилиб бўлмасин, шу маҳсулотни берасан, кўпроқ берасан деб талаб қилинарди. Бу ёмон нарса. Хўжалик ҳисоби шароитида бунга чек қўйилади. Иқтисодга зўр бериш маънавиятни унутиш эмас. Зотан, иқтисодий бақувват республика маданият, маориф, илму урфон тараққиётига кўпроқ маблағ ажратади. Зиёлиларнинг ҳам ҳаётий, ҳам ижодий имкониятлари кенгаяди. Буни фақат йўлга қўйиш керак. Бир ёқлама иш юритишга чек қўйиш лозим. Ҳаётнинг ҳамма қирраларига, ҳамма жабҳаларига баравар назар ташлаш, республикаларнинг ҳар томонлама тараққиётига йўл очиб бериш керак.

— Раҳмат, домла, самимий ва дилкаш суҳбатингиз учун ташаккур.

Суҳбатдош: «Совет Ўзбекистони» махсус мухбири Нарзулла ЖЎРАЕВ.

Ба хонандагони газетаи «Совет Ўзбекистони»! Шумо ки гуфтаҳои маро мехонед, бидонед ки ин суханҳо аз дилу жон баромадаанд. Мехоҳам ки саломат бошед ва ба корҳоятон комёбиҳо орзумандам.

Жалол Икромӣ

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ИНСТИТУТИ ТАШКИЛ ЭТИЛГАНЛИГИНИНГ 60 ЙИЛЛИГИГА

КАТТА ОИЛА

● ХУШХАБАР. **Олий ўқув юрти ўзининг шонли 60 йиллигини нишонлаётган кезларда Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг Фармони газета саҳифаларида чоп этилди. Институт олимларидан бир гуруҳи кўп йиллик, самарали илмий педагогик фаолияти, қишлоқ хўжалиги учун малакали кадрлар тайёрлашдаги хизматлари ва ижтимоий турмушдаги фаол иштироки учун жумҳуриятимизнинг фахрий унвонларига сазовор бўлишди.**

● ТАРИХГА БИР НАЗАР. **1930 йил. СССР Марказий Ижроия Комитетининг қарори чиқди: Тошкентда Ўрта Осиё дорилфунунининг қишлоқ хўжалиги факультети базасида Қишлоқ хўжалиги институти ташкил этилсин. Институт учун кейинчалик Тошкентнинг Киров кўчасидаги икки қаватли бино ажратилди.**

Ер илми қадимги фанлардан бири. У инсоният тарихида ўзига хос ўринни эгаллайди. Жамият тараққиётида унинг салмоқли улуши ҳар жиҳатдан сезилади. Жаҳоннинг турли минтақаларида ер илмини ўрганувчи даргоҳлар мавжуд. Жумҳуриятимиздаги олий ўқув юрти ана шуларнинг бири.

● БУГУНГИ КУНГА НАЗАР. Бу ерда 11 асосий ихтисослик бўйича мутахассислар тайёрланади. 46 кафедра мавжуд. 46 фан доктори ва профессори, 295 фан номзоди ва доцентлари талабаларга сабоқ ўргатишяпти. Студентлар сони 10 мингдан ошиб кетади.

● ЎҚУВ-ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИ. Жумҳуриятимиз иқтисодиётини мустаҳкамлаш йўлида институт олимлари фаоллик кўрсатишяпти. Ўқув юртида 6 та илмий бўлинма ташкил этилган. 18 кафедра аъзолари хўжаликлараро шартнома асосида 40 мавзу бўйича тадқиқот олиб боришяпти. Ҳар йили ишлаб чиқаришга 40—45 тагача илмий ишланма жорий этиляпти. Бундан олинаётган фойда чўтга солинганида неча сўмни ташкил этади? Умумий иқтисодий самара 15—16 миллион сўмга етади. Ўқув-тажриба хўжалигидан олинаётган фойда йилига 1,7 миллион сўмликни ташкил этаётир.

● БАРЧА ШАРОИТ МУҲАЙЁ. Ўқув жараёнларини замонавий негизга кўчириш изчил давом эттириляпти. Сўнгги йилларда олтита ўқув корпуси қад ростлади. Талабалар учун 10 та ётоқхона биноси қуриб берилди. Ошхона, магазин, маиший хизмат кўрсатиш уйи, соғломлаштириш корхонаси бўлими студентлар ихтиёрида. Чимён ён бағрида спорт соғломлаштириш лагери қурилган. Ўқув хоналари эса замонавий услубда жиҳозланган. Ҳаттоки, кўчиб юрувчи мўъжаз-қурилмалар ҳам бор.

● ҚЎЛНИ-ҚЎЛГА БЕРИБ. Ҳорижий эллардан келиб ўқиётган талабалар сафи ҳам кун сайин ошмоқда. Улар орасида Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг вакиллари бор. Умуман институтда жаҳоннинг 67 мамлакати учун мутахассислар тайёрланяпти.

Суратларда: 1. Замонавий ўқув программалари ана шундай дастгоҳлар ёрдамида ўрганилади. 2. Студентлар илм олаётган даргоҳ. 3. Ишлаб чиқариш практикасида.
Л. ГУСЕИНОВ олган суратлар.

● *Ҳамза номидаги Давлат мукофотига номзодлар*

ЯХШИБОЕВЛАР ИНҚИРОЗИ

Яхши асарнинг тафаккурни уйғотадиган, қалбга ёқадиган ва вужудингизда ғалаёнлар қўзғатадиган ёқимли ҳиди бўлади. Илк саҳифаларни ўқишданоқ димоғингизга ўша хушбўй ҳид яна ҳам хуш ёқадиган бўй тарата бошлайди. Сўнг саҳифалар сафи ортиб борган сари ўша ажойиб ҳид қалбингизни гоҳ қувончга, гоҳ изтиробга тўлдириб, ақлингизни чароғон этиб бораверади. Сизни тобора янги қаҳрамонлар дунёси, воқеа-ҳодисалар тафсилоти мафтун этаверади. Охир-оқибатда ўқиётган асарингизнинг фидойи ўқувчисига, асар муаллифининг ҳақиқий мухлисига айланиб қолганингизни билмайсиз ҳам. Ва ўша муқаддас ҳид бир умрга димоғингизга ўрнашиб қолади. Уни бот-бот қўмсайдиган бўласиз...

Ёзувчи Мурод Муҳаммад Дўстнинг ҳикоялари, қиссалари ва «Лолазор» романини ўқиган китобхонлар шундай ҳолатларга тушган бўлсалар ажаб эмас

«Лолазор» ёзувчининг биринчи йирик асари. «Бу роман енгил ўқиладиган асарлар хилидан эмас. Романнинг маъно-мағзини чақиш, асарда кўтарилган муаммолар, образ-характерлар моҳиятини англаб етиш учун китобхондан муайян тайёргарлик талаб этилади» (Умарали Норматов). У айрим романларга ўхшаб катта қурилишларга хос, қайта қуришларга ҳам бағишланмаган. Ёки бугун ошкоралик ва демократия тамғаси билан пайдо бўлаётган енгил-елпи романларга асло ўхшамайди. Роман воқеалари асосан ўзбек зиёлилари авлодининг сўнгги 50-60 йиллик ҳаётида даҳшатли даражада рўй берган инқироз даврини чуқур қамраб олган.

Романнинг асосий қаҳрамони Назар Яхшибоев. У ижобий ҳам, салбий ҳам қаҳрамон эмас. Эл қатори бир одам. Одам эмас, ёзувчи. Ёзувчи бўлганда ҳам ўртамиёна, саёзгина ижодкор. Тўғриси, у на ҳақиқий ёзувчи ва на катта арбоб бўлолмаган шўрлик банда. Лекин ўрни келганда айёр, ўз манфаати учун баъзида ҳеч бир нарсадан тап тортмайдиган жуда йўлгир одам. Замон уни ўрни келса олғир, ўрни келса мўмин қобил, хуллас, ўз ишига пишиқ-пухта қилиб тарбиялаган. Жиндай кенг феъллилиги, талантларга нисбатан жиндай хайрихоҳлиги остида ҳам манфаат ётади. Шунинг учун ҳам адабиётни манфаат манбаига айлантириб олган. Бу ишда унга ҳамиша шогирдлари — Чоршанби ва Чоршанбиевлар (улар бир одам) яқиндан ёрдам берадилар.

Аслида Назар Яхшибоевнинг кенг қулоч отишида, айримларни ўтказиб-турғизишида, адабиётда асосий «фигура»лардан бири бўлиб қолишида унинг суянч тоғи — Ошнонинг хизматлари бисёр. «Хорун Калоновни исм-фамилияси билан атамайман. Уни шартли бир тарзда ошно деб атаган тузук бўларкан... Билган одамларнинг ҳаммаси Хоруннинг Яхшибоевга яқин ошно эканига кафиллик бера олади», деб ёзади муаллиф қиссанавис Саидқулнинг тилидан. Саидқул Мардон Назар Яхшибоевдан кейинги авлод ижодкорларига мансуб. У болалар уйида тарбияланган. Бошидан анча-мунча азобларни, ташвишларни кечирган. Ёзувчи сифатида, ҳалол, тўғри ва талантли. Бироз андишали, бироз қўрқоқ.

Назар Яхшибоев билан Ошно бир қишлоқда — Булдуруқда туғилган. Бирга ўқишга келиб, катта шаҳарда бирга қолиб кетган. Ҳатто ўқиб юрган кезларида бир сафар: «Ошно онт ичди... Қиёматли ошно бўламан, ўз дардимни қўйиб, сенинг дардингни оламан, деб онт ичди». У катта арбоб бўлиб етишганда ҳам қасамига хиёнат қилмади. Ҳар қандай чигал вазиятда, оғир шароитда ҳам Назар Яхшибоевга ҳақиқий ошнолик қилди Ошно.

Роман асосан Назар Яхшибоевнинг касалхонада ўтган кунлари ва ўша ерда умрини сарҳисоб этиб, ҳаётдан кўз юмган онларигача бўлган бир-биридан ўткир, даҳшатли воқеаларни қамраб олган. У ўзининг ва Ошнонинг ўтган умрини ҳаёт тарозусининг яхшилик ва ёмонлик, омад ва бахтсизлик, ҳақиқат ва ҳақсизлик, ишонч ва умидсизлик сингари қарама-қарши паллаларига солиб кўради. Умрининг нурли ва изтиробли онларини хотирот ғалвирида элайди. Ёзувчи кекса Яхшибоевни қийнамаслик учун роман воқеаларининг бир қисмини Саидқул Мардоннинг ёзаётган қиссаси орқали ҳикоя қилиб беради. Бу бир жиҳатдан китобхонга воқеалар йўналишида чалғиб кетмаслик учун анча енгиллик ва қулайлик туғдирган бўлса, иккинчидан Яхшибоев ва Ошно дунёсини янада ёрқинроқ очишда, улар характерини теран акс эттиришда катта хизмат қилади.

Назар Яхшибоевни кўргани касалхонага хотини Муҳсина, фарзандлари Робия, Александр Шоймардонович, шогирдлари Чоршанбиевлар, кинематографчилар, хуллас, уни билган, таниган ошна-оғайнилари келиб аҳволидан хабар олади. Уларнинг характери Яхшибоев билан бўлган суҳбат ва ҳангомаларда очилиб бораверади. Кўп ўринларда марҳум дўсти Шарифни эслайди: «...марҳум дўсти (дўст эдими?) Шариф ўлими олдидан, чамаси, ўлимидан бирор ҳафта бурун, эмлагани кирган ҳамширага ташланиб қолган экан, фақат сиз эмлайверасизми, жонидан? Куладики, Шариф шунақа аҳмоқ бўлиб туғилган эди, ахмоқлигича ўлиб кетди. Етмиш яшар чол, миясини еган чол, сенга ёшгина ҳамширани ким қўйибди!» Мана шу кичик лавҳадаёқ дўсти Шарифнинг қандай одамлиги аён бўлади. Ёки Назар Яхшибоевнинг Саидқул Мардонникига бир сафар меҳмонга борганида бўлиб ўтган қуйидаги ҳангомани олиб кўрайлик: «Яхшибоев столдаги ноз-неъматлардан озгина татиган бўлди. Бир-икки пиёла иссиқ чой ичди. Машқи пастроқ эди. Кўнгли учун, бир ҳафта бурун чиққан очеркини эслатган бўлдим. Сездимки, лутфим унча ёқмади.

— Э, у очеркани ўзим ёзмаганман, — дея қўл силтади. — Шогирдларим бор, йўлини айтиб турганман, қолганини ўзлари юмалоқ-ёстиқ қилишган. Ҳов бирда танитиб эдим-ку, Чоршанби ўғлимиз...

— Жумаев, — деб унинг гапини тузатган бўлдим. — Одилбек Жумаев.

— Бари бир эмасми, Саидқул! — деди Яхшибоев. — Унақалар сон мингта. Аввал Чоршанби эди, энди — Жума... Лекин аслида улар... ҳаммаси — Чоршанби!.. Ҳаммаси — елим, гўё сен ҳўкизу улар — кана, ҳаммаёғингга ёпишиб олишади. Мен шогирдларимни унча хуш кўрмайман. Саидқул. Қайтага сизнинг шогирдларингиз тузук, бариси чўрткесар йигитлар, хушомад нималигини билишмайди».

Яхшибоевнинг ақалли «очерк» сўзини тўғри айтолмаганлигини, шогирдларига бўлган жўн муносабатини шарҳлаб ўтиришга ҳожат бўлмаса керак. Чунки у адабиётга ҳам, устоз-шогирдлик муносабатларига ҳам лоқайдроқ қарайди. Ўз «таланти» даражасидан келиб чиқиб, баҳо беради. Ҳатто Саидқулга: «Ахир, бир умр ёлғон-яшиқни тўқибчиб яшаяпмиз-ку!» деб далда беради. Муҳаррирга қўнғироқ қилиб: «Бўлмағур бола экан, менинг мақоламни ёмон ёзибди...» деб тажанг бўлади. Эътибор беринг-а, у кишининг мақоласини ёмон ёзган эмиш.

Адабиёт ва санъатимизда турғунлик йилларида яхшибоевчилик касалининг авж олгани ҳақиқат. Номдор санъаткорлар, ёзувчилар, академиклар имзоси билан эълон қилинган кўпгина очеркларни, мақолаларни шўрлик чоршанбиевлар ёзишарди. Агар ёзганлари яхшибоевларга ёқмаса, жиндай хато ўтса надоматларга қолишарди бечора чоршанбиевлар. «Ахир, муҳаррир ҳам одам, сен ундан чўчигандай, у бечора ҳам бировлардан, дейлик, Яхшибоевдан чўчийди... Ахир сенлар учун идея муҳим эмасми? Ўша идеяни Яхшибоевнинг номидан сотганингдан кейин, энди номи бозорга чиққан банданинг ҳам нозу фироғига чидаш керакда».

Юрт эгаси даражасигача кўтарилган Ошнонинг умр чорраҳалари, мансаб пиллапояларидан қандай тез кўтарилиб боргани, иш услуби, оилавий ҳаёти, мураккаб иш жараёни, хатолари ва ниҳоят салтанатнинг инқироз илдизлари — ҳаммаҳаммаси Яхшибоев ва қиссанавис Саидқул нигоҳи ҳамда ҳангомалари орқали жонли бўёқларда очиб берилган. «Аён бўлдики, олти миллион тонналик осмонўпар «оқ олтин» тоғлари Ошнонинг олтмиш ёшига совға экан... Тантаналар зўр бўлди ўша йил. Ошно олтмишга кирган куни газетада сурати чиқди, ёнида — чиройли фармон...».

Ёзувчи сўнгги бобда қиссанавис Саидқул Мардоннинг қалб изтироблари ва виждон сўроғини шундай баён этади: «Ҳар хил ошнолару яхшибоевларга қарши ўз вақтида билак шимариб кескин курашганмиз, деб томоқ йиртаётган ва нодир янги садақалардан умидвор бўлаётган тенгдошларимдан фарқли ўлароқ, мен ўзимнинг ўша кезларда ҳам, бугун ҳам жуда ожиз эканимни сезаман».

Кичик бир мақолада йирик бир романни батафсил таҳлил этиш қийин. Фикримизни мухтасар қилиб айтмоқчимизки, истеъдодли ёзувчи Мурод Муҳаммад Дўст ўз асарида турғунлик йилларидаги ўзбек зиёлисининг маънавий инқирозини Яхшибоев образи орқали теран кўрсатиб берolган. Айниқса, ўша даврларда авж олган яхшибоевчилик иллати илдизлари ёрқин мисолларда тасвирланган. Катта Пахтакор, Ошно, Тўпори, Ёшулли фожиалари китобхонни оғир ўйга толдиради.

Романнинг ёзилиш услуби, тили, тасвир воситалари характерли образлари ҳақида ҳали адабиётшуносликда, танқидчиликда кўплаб баҳс-мунозаралар бўлиши аниқ. Китобхонлар ўртасида ҳам фикрлар «жанги»нинг давом этиши табиий. Чунки, яхши ёзилган асар ҳақида ҳамиша яхши ва самимий гаплар айтилади.

«Лолазор» романининг Ҳамза мукофотига тавсия этилиши хайрли иш бўлди. Асар мукофотга арзийди.

Неъмат АМИНОВ,
Ашурали ЖЎРАЕВ.

СПОРТ

ТЕННИС:
МАЙДОНДА — ЖУРНАЛИСТЛАР

Шу кунларда «Буревестник» спорт компексининг теннис майдончалари журналистлар ихтиёрига берилган. Мамлакатимизнинг турли шаҳарларидан келган 50 нафардан зиёд журналист Бутуниттифоқ турнирида иштирок этмоқда. Биринчи марта ташкил этилган бу мусобақа 5 кун давом этади. Теннисчи журналистлар орасида оммавий-ахборот воситалари, хусусан ТАСС, СССР телевидение ва радиоэшиттириш Давлат комитети, АПН, «Советский спорт» ва «Литературная газета» рўзномалари қаламкашлари бор.

ЧИМ ХОККЕЙ:
ПЕШҚАДАМЛАР МАВҚЕИ

Яшил майдонда чавгон ўйнаётган хоккейчилар мавсумни муваффақиятли якунлашга ҳаракат қилмоқдалар. «Андижанка» қизлари Москва вилояти спартакчилари билан учрашиб (1:2, 1:0), жами очколарини 36 тага етказган ҳолда иккинчи ўриндаги мавқеларини яхшилашди. Аёллар командалари ўртасида Борисполь шаҳрининг «Колос» командаси 38 очко билан пешқадамлик қилмоқда. Эркаклар командалари ўртасида Олмаота динамочилари 47 очко билан олдинда боришмоқда. Андижоннинг «Звезда» хоккейчилари 37 очко билан тўртинчи ўринни эгаллаб туришибди.

ҲОДИСА

Масъулиятсизлик оқибати

Қорақалпоғистондаги Манғит марказий район касалхонасида беморлар сони бирданига 24 кишига кўпайди. Улар Гагарин номли мактабнинг 1—7-синф ўқувчиларидир. Бу беморларга овқатдан қаттиқ заҳарланган, деган диагноз қўйишди.

Заҳарланиш мактаб ошхонаси учун манғитлик новвойлар тайёрлаган гўштли нонни танаввул қилиш оқибатида содир бўлди.

Энди мактаб педагоглар жамоаси ва ота-оналар болаларни сифатсиз овқатлардан қандай қилиб асраш лозимлиги ҳақида, нон маҳсулотлари бошқармаси навбатдаги «ишларни яхшилаш тадбирлари» тўғрисида, терговчилар эса шу муносабат билан қўзғатилган иш устида бош қотирмоқдалар.

В. ЛУЦЕНКО,
ЎзТАГ мухбири.

Хушхабарлар

● ҚЎҲНА ДУНЁ

ҚЎШСОЙҚУДУҚ ТОПИЛМАСИ

Бухоро давлат музей-қўриқхонасида телефон жиринглаб қолди. Зафаробод посёлкасида истиқомат қилувчи Султон Нуримбетов Қўшсойқудуқ манзилгоҳида қурувчилар қадимий қабр қолдиқларига дуч келишганини маълум қилди.

Шу жойга етиб борган Бахтиёр Иброҳимов раҳбарлигидаги мутахассислар чиндан ҳам ғаройиб воқеанинг шоҳиди бўлишди. Эрамизнинг тахминан тўртинчи-бешинчи асрларига мансуб бу қабрга алоқачилар ер ости симини ўтказиш пайтида дуч келишган.

Афсуски, ўтган бир неча кун ичида қабрни даҳлсиз сақлаш чоралари кўрилмаган. Натижада «хазина изловчилар» унинг ичини роса ағдар-тўнтар қилишган. Шунга қарамай, музей ходимлари чўпонлар ёрдамида қабр ичи ва атрофини синчиклаб ўрганиш натижасида қимматли ашёлар топишди. Жумладан, мисдан ясалган узуклар, қўнғироқчалар, сопол идишлар қолдиқлари кавлаб олинди. Қабрдан чиққан одам ҳайкалчаси, тошга ўйиб ясалган арслон, рўзғор буюмлари музейга топширилди.

— Шундай қилиб Зарафшон воҳасидаги яна бир қадимий қўрғон археология харитасига киритилди, — дейди музей-қўриқхона директори Р. В. Альмеев.

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

● ҚУРИЛИШ

БУНЁДКОРЛИК МАСКАНЛАРИДА

«Аралводстрой» ихтисослаштирилган қурилиш бирлашмаси Қорақалпоғистон шаҳар ва ноҳияларн, колхоз ва совхозларида бинокорлик ишларини амалга оширмоқда. Кўплаб турар жойлар, касалхоналар, поликлиникалар, мактаблар, болалар боғча-яслилари комплекслари ва бошқа маданий-маиший устахоналар фойдаланишга топширилмоқда.

Қурилиш ускуналари Бекобод, Чирчиқ, Андижон, Тошкент, Қарши ва бошқа шаҳарлардан ташиб келтирилмоқда. Қораўзакда йилига 20 миллион дона ғишт ишлаб чиқарадиган завод ишга туширилди. 1991 йилда ҳам шунча ғишт ишлаб чиқарадиган корхонанинг иккинчи навбати фойдаланишга топширилади. Келаси йилдан бошлаб Беруний шаҳрида йилига 50 минг куб-метр темир-бетон буюмлари тайёрлайдиган завод маҳсулот бера бошлайди. 1991-1995 йилларда Чимбойда йилига 50 минг куб-метр темир-бетон буюмлари ҳозирлайдиган завод ишга туширилади. Тўрткўл, Қўнғирот ноҳияларида эса бундай корхоналар қайта таъмирланади. Йилига 1 миллион 100 минг куб-метр норуда ишлаб чиқариш заводи қурилиши тугалланади. Цемент етказиб беришни яхшилашда ҳам катта ишлар амалга оширилади. Қоратоғда йилига 230 минг тонна цемент ишлаб чиқарадиган заводни лойиҳалаш ишларини «Узгипротяжпром» институти, йилига 150 минг тонна цемент ишлаб чиқарадиган заводнинг лойиҳалаш ишларини эса «Алинит» бирлашмаси олиб бормоқда.

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Муҳаррир
Р. РАҲМОНОВ.

Реклама ва эълонлар

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ФИЛИАЛИ ПРЕЗИДИУМИ

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиалининг табиий фанлар комплекс институти директори бўш лавозимига

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ТАНЛОВДА ЁШИ 60 ДАН ОШМАГАН, БИОЛОГИЯ, КИМЁ ВА ГЕОЛОГИЯ ИХТИСОСЛАРИ БЎЙИЧА ФАН ДОКТОРЛАРИ ҚАТНАШИШЛАРИ МУМКИН.

Танловда қатнашиш учун қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади: мутахассисларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа, 4 та фотосурат, таржимаи ҳол, олий ўқув юртини тугатганлиги ва илмий даража берилганлиги тўғрисидаги, дипломларнинг нусҳалари, меҳнаткашлар жамоаси ёки бошқа орган, ташкилот томонидан номзоди кўрсатилганлиги тўғрисидаги йиғин баёни.

Номзодликка кўрсатиш ҳуқуқи Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиали президиуми, бошқа илмий муассасалар ва олий ўқув юртларининг илмий кенгашларига, жамиятларга, уюшмаларга ҳавола этилади.

ТАНЛОВ МУДДАТИ — 8 ОКТЯБРГАЧА.

Ҳужжатлар қуйидаги манзилга юборилсин: 742000, Қорақалпоғистон АССР, Нукус шаҳри, М. Горький шоҳкўчаси, 179-уй. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Қорақалпоғистон филиали президиуми.
Телефонлар: 2-57-48, 2-57-39.

ДИҚҚАТ! ДИҚҚАТ!

«СОТИМХОН ҲОЖИ»

МАЪРИФАТ КООПЕРАТИВИ

1. Хат-саводи бор, аммо ҳужжати йўқ кишиларни ўзбек классик (араб) ёзуви, форс ва араб тилларидан имтиҳонга таклиф этади. Имтиҳон баҳоси — эл қатори. Имтиҳондан ўтганларга ихтиёрий таълим системасида ўқитувчилик қилиш ҳуқуқи билан «Гувоҳнома» берилади.

* * *

2. Барча хоҳловчилар ва ўрта мактабларни ўзбек классик ёзуви программаси, қўлланмалари ва ўқиш китоблари билан таъминлайди. Китоблар келишилган баҳода нақд пул ва банк орқали пул ўтказиш йўли билан тўланиши мумкин.

* * *

3. Икки йиллик араб тили (таржимонлик) ва қуръоншунослик (тарихи, тафсири, талқини, тажвиди ва қироати) пуллик курсларига ўқувчилар қабул қилади. Хоҳловчилар хат-саводли бўлишлари шарт.

* * *

4. КООПЕРАТИВНИНГ «ДИЗАЙН» БЎЛИМИ:
— хонадонлар, корхоналар, кўча ва хиёбонларни шарқ услубида бадиий безаш;
— мактаблар учун кўргазмали қуроллар тайёрлаш, шиорлар ёзиб бериш;
енгил либослар, бадиий ҳаваскорлик тўгараклари учун махсус либослар, якка хонандаларнинг саҳна либослари, номозхонлар учун эркак ва аёллар либослари, дераза ва дарпардалар, ётоқхона жиҳозлари, келинлик либослари, паранжилар, дастурхон ва сочиқлар, болалар либосларини тикиш бўйича якка ва коллектив буюртмалар қабул қилади.
Манзилимиз: 700003, Тошкент-3, (Бешёғоч), Арпапоя кўчаси, 9«а»-уй.

«СОТИМХОН ҲОЖИ» МАЪРИФАТ КООПЕРАТИВИ

«Союзреклама» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

ЦЕНТРНТТМ ВОСТОК

«ВОСТОК» ЁШЛАРНИНГ ИЛМИЙ-ТЕХНИКА ИЖОДИЁТИ МАРКАЗИ

— камида 5 йиллик меҳнат фаолиятига эга бўлган тажрибали мутахассисни — бош ҳисобчи ўринбосари бўш лавозимига.
— Марказ ходимларига хизмат кўрсатиш учун транспорт воситасига эга бўлганларни ҳайдовчилар лавозимига

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Меҳнат ҳақи — келишилади.
33-15-93 телефони орқали соат 10 дан 19 гача маълумот олиш мумкин.

«ВОСТОК» ЁШЛАРНИНГ ИЛМИЙ-ТЕХНИКА ИЖОДИЁТИ МАРКАЗИ

«СОЮЗРЕКЛАМА» Бутуниттифоқ ишлаб чиқариш бирлашмасининг Ўзбекистон реклама ишлаб чиқариш корхонаси.

Ўзбекистон ССР Алоқа вазирлигининг жумҳурият радиоэшиттириш, радиоалоқа ва телекўрсатувлар ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси жумҳурият телевизион марказининг собиқ директори **Ҳамидулла Убайдуллаевич НАЗИРОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон жумҳурият радиоэшиттириш ва овоз ёзиш уйи ходимлари Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган алоқачи, жумҳурият телевизион маркази директори **Ҳамидулла Убайдуллаевич НАЗИРОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Алоқа вазирлигининг жумҳурият радиоэшиттириш, радиоалоқа ва телекўрсатувлар ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси Тошкент шаҳар почта алоқаси ва матбуот тарқатиш ишлаб чиқариш корхонасининг собиқ бошлиғи **Усмонали Исмоилович ИСМОИЛОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон ССР Телекўрсатув ва радиоэшиттириш давлат қўмитасининг жумҳурият радиоси жамоаси тожик тилидаги эшиттиришлар муҳаррирриятининг катта муҳаррири С. Қўлдошевага онаси **Ҳабиба МУҲАМЕДОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Водстрой» давлат концернига қарашли «Сирдарё» сув ҳавзаси бирлашмаси маъмурияти, партия ва касаба уюшмаси қўмиталари «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ирригатор», Учқўрғон гидроузеллар ва каналлар бошқармасининг бошлиғи **Нўъмонжон АБДУЛАЗИЗОВнинг** вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон жумҳурият радиоэшиттириш ва овоз ёзиш уйи жамоаси кекса ходим Р. Фатхуддиновага опаси **Марям ФАТХУДДИНОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-46, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.